

İCRA VE İFLÂS HUKUKU

İcra iflâs hukukuna “*cebri icra hukuku*” veya “*takip hukuku*” da denilmektedir.

Cebri icra, borçların devlet kuvveti ile (zorla) yerine getirilmesidir.

Borçlarını, zamanında ve rızaları ile yerine getirmeyen borçlulara karşı; alacaklıların, devlet kuvvetinin yardımı ile alacaklarına nasıl kavuşacağını düzenleyen hukuk dalına icra ve iflas hukuku veya cebri icra hukuku denir.

Cebri icra hukuku zor kullanma yetkisini sadece devlete tanımıştır. Alacaklının alacağına kavuşması için Devlet, cebri icra organlarıncı (icra dairesince) borçlunun mallarına el koyar, bu mallar satılır ve elde edilen para ile alacaklının alacağı ödenir. Kural olarak cebri icranın konusu borçlunun şahsı değil, malvarlığıdır. İstisnaen borçlunun şahsına da cebir (zor) kullanılması söz konusu olabilir. örneğin mal beyanında bulunmayan borçlunun hapisle tazyik edilmesi gibi.

CEBRİ İCRA

İcra Hukuku (Cüzi İcra)

İflâs Hukuku (Külli İcra)

İcra hukukunda, borçlunun karşısında bir veya birkaç alacaklısı vardır ve borçlunun malvarlığındaki şeylerden bir veya birkaçı cebri icranın konusunu oluşturur. Bu mallar icra dairesi tarafından haczedilir, daha sonra satılır ve elde edilen para ile alacaklının alacağı ödenir. Külli icrada ise, borçlunun karşısında bütün alacaklıları vardır. Borçlunun haczedilebilen bütün malvarlığı cebri icranın konusunu teşkil eder. Borçlunun bütün malvarlığı satılır ve elde edilen para ile borçlunun, bilinen bütün alacaklılarının alacağı ödenir. Cüzi icra çeşitleri:

1-İlamlı icra

2-İlamsız icra

3-Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip

İCRA HUKUKU

İlamlı İcra

İlamsız İcra

Genel Haciz Yolu

Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu

Kiralanan Gayrimenkullerin Tahliyesi

İlamlı icrada, alacaklı borçlusuna karşı önce dava açıp alacaklı olduğunu mahkeme kararı ile kesinleştirmiştir ve bu mahkeme hükmünü yani “**ilâmi**” icra takibine konu etmektedir.

Alacaklının borçludan olan her türlü alacağı mahkeme kararı ile hüküm altına alınmış olabilir. Alacak bir para alacağı olabileceği gibi paradan başka şeylerde olabilir. Örneğin menkul bir malın teslimi veya aile hukukundan doğan bir borç olan çocuk teslimi de ilâmın konusunu teşkil edebilir.

İlamsız icra ise, sadece para ve teminat alacakları için mümkün olan bir yoldur. Alacaklının alacağı bir para (veya teminat) alacağı ise, alacaklı önce mahkemede dava açmadan icra dairesine başvurup bir ilâmsız icra takibi yapabilir.

İcra ve İflas Kanunu’nda düzenlenen diğer kurumlar:

1-İhtiyati haciz: Takip yolu değil, geçici hukuki koruma önlemidir. Doğrudan alacağı elde etmeye yönelik olmayıp alacağı teminat altına almak için öngörölmüş bir tedbirdir.

2-Konkordato: Değişik sebeplerle işleri iyi gitmeyen borçluyu korumak için kabul edilmiş bir kurumdur.

3-Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma: Sermaye şirketleri ve kooperatiflerin alacaklılarıyla uzlaşmalarıyla borçların ve gerekiyorsa şirketin yeni koşullara uyması ve faaliyetine devam etmesine imkan sağlayan bir kurumdur.

4-İptal Davası: borçlunun henüz malları haczedilmeden veya iflasına karar verilmeden önceki bir dönemde kötü niyetli olarak yapılan tasarrufların (malın satışı, rehin olarak verilmesi gibi) iptalini sağlar. Böylece alacağını tam olarak elde edemeyen alacaklılar bu mallar üzerinden alacağını elde eder.

AMME (KAMU) ALACAKLARININ TAHSİLİ

Kamu alacakları, icra ve iflas kanununa tabi değildir. Bu alacaklar 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Kanunu’na tabi değildir. Ancak devlet, il özel idaresi ve belediyelerin özel hukuktan kaynaklanan alacaklarının tahsili icra ve iflas kanununa göre yapılır.

GENEL HÜKÜMLER

Bu bölümde, ilâmlı icra ve ilâmsız icra için müşterek olan genel hükümler kısaca incelenecektir.

İCRA TEŞKİLATI (ORGANLARI)

1-ASIL ORGANLAR

Bunlar sadece icra işleri için kurulmuş olan organlardır.

a- İcra Dairesi: İcra işlerinde birinci derecede görevlidir. İcra takibi icra dairesine yapılır. İcra takibinden sonraki işlemleri de icra dairesi yapar. Mesela, borçlunun mallarının haczi, hacizli malların satılması ve paraların paylaşılması...

İcra dairesi bağımsızdır. İcra mahkemesinden bir talimat almasına gerek olmadan hareket eder. İcra mahkemesi hâkiminin daimi gözetimi ve denetimi altındadır ama icra mahkemesine bağlı bir organ değildir. İcra dairesi kanuna aykırı işlem yaparsa bu işlem ilgililerin *şikâyeti* üzerine icra mahkemesi tarafından iptal edilir veya düzeltilir.

İcra dairesi zor kullanma yetkisine sahiptir ve bu konuda kolluk memurlarına ve köy muhtarlarına emir verebilir.

b- İcra mahkemesi

İcra dairelerinin işlemlerinin doğru ve kanuna uygun olup olmadığını denetlemek ve kanunla kendisine verilen diğer icra işlerini yapmakla görevli mercidir. İcra dairesini devamlı gözetim ve denetim altında tutar.

İCRA MAHKEMESİ, icra ve iflâs işleri için kurulmuş özel bir yargı organıdır. Anayasa'nın 152. maddesi anlamında bir mahkemedir.

İCRA MAHKEMESİ'nin icra dairesini şikâyet yolu ile başvurulması halinde denetlemesi dışındaki bazı görevleri:

- İhalenin feshini şikâyet yoluyla incelemek
- Hacizde ve iflasta istihkak davalarına bakmak
- İtirazın kaldırılması talebini incelemek
- İİK da düzenlenen cezai hükümler çerçevesinde bu davalara bakmak ve ceza vermek.

İCRA MAHKEMESİ'nin kararlarına karşı Yargıtay'a temyiz yoluna başvurulabilir. İİK'da buna ilişkin özel hükümler mevcuttur.

İCRA MAHKEMESİ'nin HUKUK İşlerine İlişkin Kararlarının Temyizindeki Özellikler

İCRA MAHKEMESİ'nin temyiz edilebilecek kararları m.363'de 18 bent halinde tahdidî (sınırlı sayıda) olarak sayılmıştır.

Temyiz süresi kararın tefhiminden veya tebliğinden itibaren **10 gündür**.

İCRA MAHKEMESİ kararlarının temyizi, **satışından** başka icra işlemlerini durdurmaz. İCRA MAHKEMESİ kararlarının temyizinde teminat göstermek suretiyle dahi Yargıtay'dan icranın durdurulması talep edilemez.

Temyiz incelemesinde sadece tarafların bildirdiği temyiz sebepleri incelenir. Tarafların bildirmediği sebepler incelenemez.

Miktar ve değeri **2 milyar TL** nin altındaki uyuşmazlıklarla ilgili olarak verilen kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamaz (miktar 2003 Değişikliği ile artırıldı)

c- Yargıtay'ın İcra - İflas İşleri ile Görevli Hukuk Daireleri

12. HD, 15. HD, 19. HD ve 21. HD temyiz incelemelerinde yetkilidir.

2- YARDIMCI ORGANLAR

- a- Genel Mahkemeler (Asliye Hukuk ve Sulh Hukuk Mahkemeleri)
- b- Savcılar ve Adalet Müfettişleri
- c- Kolluk Kuvvetleri

İCRA DAİRESİ GÖREVLİLERİNİN SORUMLULUĞU

Hukuki Sorumluluk: İcra dairesi görevlileri görevleri sırasında kusurlu işlemleri ile kişilere zarar verirlerse bu zararların giderilmesi için Adalet Bakanlığı'na karşı Adliye Mahkemelerinde (Asliye veya Sulh Hukuk) tazminat davası açılır. Bu dava haksız fiilden doğan tazminat davası niteliğindedir.

Davada, haksız fiilin vuku bulduğu yer veya davalının (Adalet B.) bulunduğu Ankara mahkemeleri yetkilidir. Dava, zararın öğrenilmesinden itibaren 1 yıl veya haksız fiilden itibaren 10 yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Adalet Bakanlığı zararı ödemek zorunda kalırsa bunu icra dairesi görevlisine rucû eder.

Cezai Sorumluluk: İcra dairesi görevlilerinin kusurlu hareketleri aynı zamanda bir suç teşkil edebilir. Bu halde görevliler hakkında cezai takibat yapılır.

Disiplin Sorumluluğu: Disiplin suçu gerektiren fiil ve hareketler açısından Devlet Memurları Kanununun disiplin cezalarına ilişkin hükümlerine göre işlem yapılır.

ŞİKÂYET

Şikâyet, icra (ve iflâs) dairelerinin hukuka aykırı olan işlemlerin iptalini veya düzeltilmesini sağlamak için kabul edilmiş bir kanun yoludur. Şikâyet bir dava değildir.

Kanunun açıkça öngördüğü hallerde icra(ve iflâs) dairelerinden başka organların işlemlerine karşı da şikâyet yoluna gidilebilir. Bu organlar şunlardır:

İflâs Bürosu

İflas idaresi

Birinci Alacaklılar Toplantısı

İkinci Alacaklılar Toplantısı

Konkordato komiseri

Şikâyet Sebepleri

1- İşlemin Kanuna Aykırı Olması Bir kanun hükmünün hiç uygulanmaması veya yanlış uygulanmasıdır. Bu sebep, genel şikâyet sebebidir.

2- İşlemin Hadiseye (olaya) Uygun Olmaması: Kanunun icra dairesine takdir yetkisi tanıdığı hallerde söz konusu olur. Örneğin; ücret haczinde, icra müdürü borçlunun ücretini haczettiğinde haczedilen miktardan geri kalan miktar borçlu ve ailesinin geçinmesi için yeterli olmazsa işlem hadiseye uygun değildir iddiası ile bu işlemin şikâyet yolu ile düzeltilmesi istenebilir.

3- Bir Hakkın Yerine Getirilmemesi: İcra dairesinin görevi dahilinde olan bir işi yapmayı reddetmesi hali. Örneğin icra dairesinin takip talebini kabul etmemesi.

4- Bir Hakkın Sebepsiz Olarak Sürüncemede Bırakılması: İcra dairesinin yapmak zorunda olduğu bir işlemi, kanunda öngörülen süre içinde veya kanunda süre öngörülmemiş ise uygun bir sürede haklı bir sebep olmaksızın yapmaması.

Örneğin takip talebini alan icra dairesi 3 gün içinde bir ödeme emri düzenleyip borçluya göndermek zorundadır, bu zorunluluğa rağmen icra dairesi bu talebi reddetmemiş ancak bir ay geçmesine rağmen hiçbir işlem yapmamış.

Şikâyetin Tarafları

Şikâyet Eden: İcra müdürünün bir işlemini yukarıda sayılı dört sebepten birine dayanarak iptal ettirmekte veya düzelttirmekte hukuki bir menfaati olan herkes şikâyetinde bulunabilir.

Şikâyet Olunan: Doktrindeki hâkim görüşe ve Yargıtay'a göre; işlemi yapan icra dairesi şikâyetin tarafı değildir. Şikâyet olunan, yapılan işlem lehine olan taraftır.

Şikâyet Süresi

Kural: Şikâyet süresi 7 gündür: şikâyet süresi şikâyet edenin şikâyet konusu işlemi **öğrendiği** günden itibaren başlar. Şikâyet süresi **hak düşürücü** niteliktedir.

Şikâyetin süreye tabi olmadığı haller: Şikâyetin süresinin 7 gün olmasının iki önemli istisnası vardır:

a- Bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasından dolayı her zaman şikâyet olunabilir (Şikâyet sebeplerinden 3. ve 4. sebepler).

b- Kamu düzenine aykırı olan işlemlere karşı da süresiz şikâyet yoluna gidilebilir. Borçlunun, 3. kişilerin ve kamunun menfaatini korumak için konulmuş emredici hükümlere aykırı yapılmış işlemler kamu düzenine aykırıdır.

Örnekler: Borçluya ödeme emri gönderilmeden mallarının haczedilmesi
İcra müdürünün açık arttırmaya katılarak ihaleyi kendi adına yaptırması.

Şikâyet Usulü

Şikâyet yazılı veya sözlü olarak **icra mahkemesine** yapılır Şikâyet icra dairesine yapılamaz, yapılırsa hukuki sonuç doğmaz. (**İstisna:** KSM iflâs yolunda şikâyet icra dairesine yapılır, iflâs davasına bakan Ticaret M.since incelenir).

Şikâyet İCRA MAHKEMESİ tarafından incelenip karara bağlanır. İCRA MAHKEMESİ şikâyeti incelerken: tanık dinleyebilir, bilirkişiye başvurabilir, keşif yapabilir.

İCRA MAHKEMESİ şikâyete konu işlemi yapan **icra dairesinden açıklama** isteyebilir. Şikâyeti incelemek için **duruşma** yapıp yapmamaya karar verebilir. Duruşmasız incelemeler 10 gün içinde sonuçlandırılmalıdır. Duruşmalı olanlarda önemli sebepler dışında duruşmalar ertelemez ve erteleme süresi 1 ayı geçemez (**2003 Değişikliği**)

İCRA MAHKEMESİ şikâyet edenin bildirdiği sebeplerle bağlı değildir; işlemin tamamını inceler başka kanuna aykırılık sebepleri görürse işlemi iptal edebilir veya düzeltebilir.

Şikâyet kendiliğinden icrayı durdurmaz (İCRA MAHKEMESİ gerekli görürse icranın geri bırakılmasına karar verebilir).

Şikâyetin Sonuçları

1- Şikâyetin Reddi: Şikâyet süresi içinde yapılmamışsa veya şikâyet sebepleri yerinde görülmezse İCRA MAHKEMESİ şikâyeti reddeder.

2- Şikâyetin Kabulü: İCRA MAHKEMESİ şikâyet sebeplerini yerinde bulur ve şikâyeti kabul ederse, şikâyet sebeplerine göre üç şekilde karar verebilir.

a- *Şikâyet konusu işlemin iptal edilmesi:* Şikâyet konusu işlem **baştan itibaren** iptal edilir ve bu işleme dayanılarak yapılan diğer işlemlerde iptal edilir.

b- *Şikâyet konusu işlemin düzeltilmesi:* İCRA MAHKEMESİ icra dairesinin yapmış olduğu işlemi düzeltebilir. İCRA MAHKEMESİ'nin şikâyet konusu işlemin düzeltilmesi hakkındaki kararı **verildiği andan itibaren** sonuç doğurur.

c- *İcra müdürünün sebepsiz olarak yapmadığı veya geciktirdiği işlemlerin yapılmasını emretmek.* Bu halde icra müdürü İCRA MAHKEMESİ kararına karşı direnemez, yerine getirmek zorundadır.

İCRA İŞLERİNDE TEBLİGAT

İcra işleminin tamamlanıp hüküm ifade edebilmesi için, tebliğ edilmiş olması gerekir. İcra işlerinde tebligat Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır. Tebligat PTT veya memur (icra memurları) vasıtasıyla yapılır. Ayrıca İİK m.21 göre, icra tebliğleri makbuz karşılığında icra daireleri tarafından da yapılabilir.

Tebliğat, tebliğ yapılacak kimseye bilinen son adresinde yapılır; buna göre kanun adreste tebligat esasını kabul etmiştir. Kendisine tebligat yapılacak kimse adresinde bulunamazsa tebligat kendisi ile birlikte oturan aile fertlerinden veya hizmetçilerinden birine yapılır. Vekil

(avukat) vasıtasıyla takip edilen işlerde, tebligat mutlaka vekile yapılır, asile (müvekkile) yapılamaz.

Usulsüz Tebligat:

Usulüne aykırı yapılmış tebligat mutlaka geçersiz değildir. Usulsüz tebliğe rağmen muhatap kendisine yapılan tebliği öğrenmişse tebligat geçerli sayılır. Muhatabın usulsüz tebliği öğrendiğini bildirdiği tarih tebliğ tarihi sayılır. Bildirilen bu tarihin aksi iddia ve ispat olunamaz. Muhatap usulsüz tebliği öğrenememişse tebligat geçersiz sayılır.

TATİL VE TALİKLER (ERTELEME)

Tatil saat ve günlerinde ve de borçlunun tutuklu veya ağır hasta olması gibi bazı kritik zamanlarda borçluya karşı **icra takip işlemi** yapılamaz.

Tatil Saat ve Günleri

a-Tatil Saatleri (Gece Vakti): İİK güneşin batmasından bir saat sonra ile güneşin doğmasından bir saat önceye kadar ki devre *gece vakti* olarak tanımlanmıştır. **Kural** olarak gece vakti icra takip işlemi yapılamaz.

Bu kuralın istisnaları:

Gece iş görülen yerlerde (bar, sinema...) gece vakti hasılat haczi yapılabilir.

Borçlunun mallarını kaçırdığı anlaşılırsa gece vakti haciz yapılabilir.

Gündüz vakti başlayan haciz gece vakti devam edebilir.

Gece vakti tebligat yapılabilir.

b-Tatil Günleri: Kural olarak tatil günlerinde hiçbir icra takip yapılamaz.

İstisnalar:

Haciz yapılabilir.

Muhafaza tedbirleri alınabilir.

Tebliğat yapılabilir.

Talik (Erteleme) Halleri

a- Borçlunun yakınlarından birinin ölümü (usul fîrudan biri veya eşin ölümü halinde icra takibi ölüm günü dahil 3 gün ertelenir).

b- Borçlunun ölümü : Mirasçı açıkça mirası derhal kabul etmişse icra takibi 3 gün ertelenir daha sonra terekeye veya mirasçılara karşı devam olunur. Mirasçı açık bir irade beyanı ile mirası kabul veya reddetmemişse MK'nen koyduğu süreler (üç ay) geçinceye kadar icra takibi geri kalır.

c- Borçlunun tutuklu veya hükümlü olması: Borçlu 1 yıl veya daha fazla ceza almışsa, icra müdürü vasi tayini için sulh hakimine başvurur, vasi tayinine kadar icra takibi ertelenir. 1 yıldan az ceza almışsa, icra müdürünün verdiği süre içinde kendisine vasi tayin edene kadar icra takibini ertelenir.

d- Borçlunun asker olması: Kendisine temsilci atayana kadar, icra müdürü uygun bir süre verir.

e- Borçlunun ağır hastalığı: Kendisine temsilci atayana kadar.

f- Özel talik Halleri: Kanunun tatil ve talik halleri bölümünde düzenlemediği diğer haller;

Konkordato mühleti

Fevkalade hallerde mühlet ve tatil

Mal kaçırma ihtimalinin bulunduğu hallerde; gece vakti dahi olsa; tutukluluk, ağır hastalık ve askerlik hallerinde borçlunun malları haczedilebilir (İİK m.51,I).

İCRA TAKİBİNİN TARAFLARI

İcra takibinin tarafları alacaklı ve borçludur. Tarafların, taraf ve takip ehliyeti birlikte olmalıdır.

Taraf Ehliyeti: İcra takibinin taraflarının taraf ehliyetine sahip olmaları gerekir. Medenî haklardan istifade ehliyeti bulunan her gerçek ve tüzel kişi icra takibinde taraf olma ehliyetine sahiptir.

Tüzel kişiliği olmayan toplulukların taraf ehliyeti yoktur. Örneğin adi şirket ve miras şirketi.

Takip Ehliyeti: Fiil ehliyetine sahip olan bütün gerçek ve tüzel kişiler takip ehliyetine de sahiptir.

Tam takip ehliyeti; tam ehliyetliler

Sınırlı takip ehliyeti; temyiz kudretine sahip küçükler ve kısıtlılar. Bunların MK daki istisnai hallerde takip ehliyeti bulunur.

Takip ehliyeti olmayanlar; bunlar tam ehliyetsiz olan kişilerdir. Kanunî temsilci aracılığıyla temsil edilirler.

İLÂMSIZ İCRA

İlâmsız icra sadece **para (ve teminat) alacakları** için mümkün olan bir icra takip yoludur. Burada alacaklının alacağı hakkında bir mahkeme ilâmı (hükmü) yoktur.

Alacağın konusu paradan başka bir şey ise o zaman ilâmsız icra yoluna gidilemez, bu halde önce mahkemede dava açılması ve davanın kazanılarak mahkemeden alınacak ilâm ile icra takibi yapılması gerekir.

Hukukumuzda 3 çeşit İlâmsız İcra Yolu vardır:

Genel Haciz Yolu

Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu

Kiralanan Gayrimenkullerin

Tahliyesi

GENEL HACİZ YOLU

Genel haciz yoluyla takip, temel olarak altı aşamadan oluşur. Bunlar sırasıyla: Alacaklının takip talebi, borçluya ödeme emri gönderilmesi, takibin kesinleşmesi, borçlunun mallarının haczedilmesi, hacizli malların satışı, satıştan elde edilen paraların paylaşılması.

Bir para (veya teminat) alacağı rehinle temin edilmemiş ise ve bir kambiyo senedine de dayanmıyorsa başvurulacak icra takip yolu *genel haciz yoludur*.

Genel Haciz Yolu İle Takibin Konusu

1- Para Alacakları: Özel hukuk ilişkilerinden doğan para alacakları. Buradaki paradan maksat Türk Parasıdır. Alacak yabancı para üzerinden ise, alacaklı **vade veya fiili ödeme** tarihindeki döviz fiyatı üzerinden Türk parasına çevirmesi ve bu şekilde takip talebinde bulunması gerekir (İİK m.58/3).

Yabancı para alacakları; takip talebinde Türk parası olarak gösterilebilir veya alacaklı takip talebine alacağını aynen (yani döviz cinsinden) yazabilir fakat hangi tarih itibarı ile kur hesabı yapıp Türk parasına çevrileceğini belirtmelidir (yani takip talebinde bulunulduğu gün mü yoksa icra takibi sonunda paranın tahsil edileceği zaman ki kur üzerinden mi olacağı). Alacaklı ayrıca döviz alacağına işleyen ve işleyecek faiz miktarı ile faiz oranını da takip talebinde belirtebilir (2003 Değişikliği) .

Para Alacağı olduğu halde ilâmsız icra yoluna başvurulamayan alacaklar:

Altın Para alacağı: Esasen bu para alacağı değil, herhangi bir mal hükmündedir.

Kefilin alacaklıya ödediği para için borçluya rücu tahsili

Cezai şart alacağı

Sözleşmeden doğan tazminat alacakları

Haricen düzenlenen ve geçersiz olan g.menkul satışı ve g.menkul satış vaadi senetlerine dayanarak verilmiş olan paranın geri alınması

Buna karşılık haksız fiilden doğan alacak (maddi ve manevi tazminat dahil) ilâmsız icra yolu ile istenebilir (Özellikle trafik kazalarından doğan).

2- Teminat Alacakları: Mevcut veya müstakbel bir alacak için teminat verilmesine ilişkin taleplere teminat alacakları denir. Alacaklı, borçluyu teminat göstermeye zorlamak için genel haciz yoluna başvurabilir. Bu alacaklar üç şekilde doğar:

- Kanundan doğan teminat alacakları (örneğin BK m.43,II; m.173,III)
- Mahkeme kararına dayanan teminat alacakları
- Sözleşmeden doğan teminat alacakları

Teminat alacakları konusuna göre de üçe ayrılır:

- Bir miktar paranın teminat gösterilmesi
- Menkul veya g.menkul malın rehnedilmesi
 - Borç için kefil gösterilmesi

Teminat alacağının konusu para ise, bu halde yapılacak icra takibi genel haciz yolundaki safhalar gibidir.

Teminatın konusu paradan başka bir şey ise; takip talebinde teminatın cinsinin ve Türk parası ile değerinin gösterilmesi gerekir. Borçlu itiraz ederse icra takibi durur. Bu halde takip konusu paradan başka bir şey gösterilmesi olduğu için alacaklı İCRA MAHKEMESİ'nde itirazın kaldırılması yoluna başvuramaz. İtirazın iptali davası açmak zorundadır.

Genel haciz yoluna başvurabilmek için alacağın bir senede (belgeye) bağlı olması şart değildir. Bu takip yoluna:

Elinde bir senet (belge) dahi olmayan alacaklılar,

Elinde adi senet olan alacaklılar,

Elinde para borcu ikrarı içeren noter senedi bulunan alacaklılar,

Elinde resmi dairelerce veya yetkili makamlarca yetkileri dahilinde ve usulüne göre verilmiş para alacağını gösteren belge olan alacaklılar başvurabilir.

Kambiyo senedine (bono,poliçe,çek) bağlı alacaklar için kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluna başvurulur. Ancak genel haciz yoluna başvurmaya da bir engel yoktur.

Alacak bir *rehinle* temin edilmiş ise, alacaklı ilk önce rehin paraya çevrilmesi yoluna başvurmak **zorundadır**. Genel haciz yoluna başvuramaz.

Genel Haciz Yolu **beş safhadan** meydana gelmektedir:

Alacaklının takip talebi

Borçluya ödeme emri gönderilmesi ve bu ödeme emrinin (takibin) kesinleşmesi

Haciz

Haczedilen malların satışı

Paraların Paylaştırılması

1- TAKİP TALEBİ

Alacaklının icra dairesine başvurarak alacağını cebri icra yolu ile tahsil edilmesini istemesine takip talebi denir. Takip talebi yetkili **icra dairesine** yazılı veya sözlü olarak yapılır (m.58,I).

Alacaklının takip talebi olmadan icra takibinin başlaması mümkün değildir.

Takip talebinde; alacaklı ve borçlunun kimliği ve adresleri, vergi kimlik numaraları, varsa vekillerinin isimleri, adresleri, alacağın TL cinsinden tutarı ve faizli alacaklarda faiz oranı ve faizin işlemeye başladığı gün, temerrüt faizi isteniyorsa temerrüt tarihi ve takip gününe kadar işlemiş olan temerrüt faiz miktarı bulunur. Takip bir senede dayanıyorsa senedin aslı veya onaylı örneği takip talebine eklenir.

Takip bir senede dayanıyor ve alacaklı açıkça *vade tarihinden itibaren faiz istememiş* ise, bu halde faiz, *takip tarihinden itibaren* hesaplanır. Vade tarihi bulunmayan senetlerde de durum aynıdır.

Alacaklı takip talebinde faiz, gider vergisi ve komisyon istememişse, aynı takipte daha sonradan bunları talep edemez. İcra harç ve giderleri (vekalet ücreti de dahil) takip talebinde belirtilmemiş olsa bile bunları zaten icra dairesi hesaplayacaktır.

Takip talebinde bulunulmasının sonuçları:

Takip Hukuku Bakımından:

Takip talebini alan icra dairesi 3 gün içinde borçluya bir ödeme emri göndermek zorundadır.

İcra ve İflas Kanunu'nun tayin ettiği bazı süreler korunmuş olur (m.264,270 ve 272)

Takip talebi tarihi hacze iştirak için esas alınır

Takip talebinden sonra, borçlunun açtığı menfi tespit davasında ihtiyati tedbir ile takip durdurulamaz (m.72,III).

- Borçlar Hukuku Bakımından

Takip talebi ile takip konusu alacak hakkında zamanaşımı kesilmiş olur. (müteselsil borçlulardan birine karşı yapılan takip, diğer borçlular için de zamanaşımını keser).

Takip talebinde bulunulduğunda borçlu mütemerrit olur (Daha önce temerrüde düşürülmemişse artık en son bu anda temerrüde düşmüş sayılır)

2- ÖDEME EMRİ

Takip talebini alan icra dairesi, 3 gün içinde bir ödeme emri düzenler ve borçluya gönderir.

Ödeme emri ile borçluya, borcu ödemesi veya itirazı varsa bunu bildirmesi ve bunları yapmazsa hakkında cebri icraya devam edileceği ihtar edilir.

Takip talebini alan icra dairesi ödeme emri göndermeden önce:

İstenen alacağın mevcut olup olmadığını,

Alacağın vadesinin gelip gelmediğini,

Alacağın zamanaşımına uğrayıp uğramadığını,

inceleme yetkisine sahip değildir. Bu haller var ise bunu borçlu ödeme emrine itiraz ederek ileri sürebilir.

Ödeme Emrinin İçeriği:

Takip talebinde bulunan kayıtlar

Borcun ve giderlerin **7 gün** içinde ödenmesi ihtar

Borçlunun bir **itirazı** varsa bunu **7 gün** içinde **icra dairesine** bildirmesi ihtar

7 gün içinde borcu ödemez veya itiraz etmezse aynı yedi gün içinde **mal beyanında** bulunması gerektiği yoksa hapisle tazyik olunacağı (m.76) ihtarı, ayrıca hapisle cezalandırılacağı (m.337) ihtarı

Borçlu 7 gün içinde borcu ödemez veya itiraz etmezse mallarının haczedileceği ihtarı

İcra Takibinin Ödeme Emrinin Tebliğinden Sonraki Durumu

Ödeme emri kendisine tebliğ edilen borçlunun davranış şekline göre burada üç durum ortaya çıkabilir:

Borçlu ödeme emrinde yazılı olan borcu kabul eder ve 7 gün içinde borcunu icra dairesine yatırabilir. Bu halde borç ödenmiş olduğundan icra takibi sona erer.

Borçlu 7 gün içinde borcu ödemez ve itiraz da etmez ise ödeme emri kesinleşmiş olur. Bunun üzerine alacaklı icra dairesinden borçlunun mallarının haczedilmesini isteyebilir.

Borçlu 7 gün içinde kendisine gönderilen **ödeme emrine itiraz** edebilir.

ÖDEME EMRİNE İTİRAZ

Ödeme emrine itiraz **icra dairesine**, ödeme emrinin **tebliğinden itibaren 7 gün içinde** yapılır. İCRA MAHKEMESİ'NE yapılan itiraz geçersizdir.

Borçlu ödeme emrine itiraz ederken mutlaka yurt içindeki adresini belirtmelidir. Belirtilen bu adres sonradan değişir ve bu durum icra dairesine bildirilmezse, o adrese yapılan tebligatlar borçluya yapılmış sayılır (2003 Değişikliği)

Borçlu çeşitli nedenlerle ödeme emrine itiraz edebilir:

- İcra konan senet sahtedir.
- Hiç borç yoktur.
- Borcu doğuran sözleşme geçersizdir.
- Borcun vadesi gelmemiştir.
- Borç zamanaşımına uğramıştır.

-Borç talep edilen kadar değildir(kısmi itiraz).

İtiraz Sebepleri

İtiraz sebepleri ileri sürülüş bakımından ikiye ayrılır:

1-İmzaya İtiraz

2-Borca İtiraz

1-İmzaya İtiraz

Alacaklı bir **adi senede** dayanarak icra takibi yapmakta ise borçlu bu adi senet altındaki imzanın kendisinin olmadığını ileri sürerek itiraz edebilir buna imzaya itiraz denir.

Borçlu, imzaya itirazını “açıkça ve ayrıca” bildirmek zorundadır. Açıkça ve ayrıca itiraz edilmezse adi senet altındaki imza kabul edilmiş sayılır.

Borçlu imza itirazı ile çelişmeyen borca itiraz sebeplerini de bildirebilir. Örneğin, imzaya itiraz ile zamanaşımı itirazı, takas itirazı çelişmez; ancak imza itirazı ile borcun ödendiği itiraz çelişir, bu halde borçlunun imzaya itiraz etmediği borca itiraz ettiği sonucuna varılabilir.

İmzaya itiraz ile çelişmeyen borca itiraz sebeplerinin de bildirildiği durumda borçlu "**imzaya itiraz**" etmiş sayılır. İmza itirazı ile birlikte yetki itirazında da aynı durum vardır.

İcra takibi imzası noterlikçe onaylı bir senede dayanıyorsa borçlu imza inkarında bulunamaz (Genel mahkemelerde sahtelik davası -menfi tespit davası- açabilir). Borçlu noter senedindeki imzaya açıkça ve ayrıca itiraz etmişse bu itiraz borca itiraz sayılır.

2-Borca İtiraz

İmzaya itiraz dışındaki diğer bütün itirazlara borca itiraz denir.

Borçlu, borca itiraz sebeplerini itiraz ederken ayrıca ve açıkça bildirmek zorunda değildir. Sadece “itiraz ediyorum” demesi yeterlidir. Ancak borçlu itirazında bildirdiği sebeplerle bağlı olduğundan borçlunun sebep bildirmesi kendi yararına olacaktır.

Borçlunun İtiraz Sebepleri İle Bağlı Olması

Borçlu itirazında bildirdiği sebeplerle bağlıdır; itiraz sebeplerini değiştiremez, genişletemez. (Bu kural **itirazın İCRA MAHKEMESİ'NDE kaldırılması sırasında** geçerlidir; yoksa itirazın iptali davasında borçlu yeni itiraz sebepleri ileri sürebilir). Ancak borçlu itirazında sebep bildirmek zorunda da değildir, sadece itiraz ediyorum diyebilir. Bu bakımdan konuyu ikiye ayırarak incelemek gerekir:

Borçlu itirazında sebep bildirmemiş ise Borçlu sadece itiraz ediyorum demişse ve takip adi bir senede dayanıyorsa borçlu adi senet altındaki imzasını kabul etmiş demektir. Yani itiraz imzaya değil borca itirazdır (çünkü imzaya itiraz “açıkça ve ayırıcı yapılmalıdır). Sadece senet metninden anlaşılabilen itiraz sebeplerini sonradan ileri sürebilir .

Borçlu itirazında sebep bildirmişse Borçlu bildirdiği itiraz sebepleri ile bağlıdır bu sebepleri değiştiremez ve genişletemez. Bu durumda borçlu sadece senet metninden anlaşılabilen itiraz sebeplerini sonradan ileri sürebilir. (2003 Değişikliği)

Kısmi İtiraz

Borçlu, alacaklının talep ettiği alacak miktarının sadece bir kısmına itiraz edebilir diğer kısmını kabul edebilir. Buna kısmi itiraz denir. Örneğin: alacaklı 1 milyar için icra takibi yapmıştır. Borçlu ise 500 milyonunu daha önce ödemiştir diye kısmi itirazda bulunabilir.

Kısmi itirazda borçlu itiraz ettiği kısmın miktarını **açıkça** göstermelidir. Eğer borçlu kısmi itirazda itiraz ettiği miktarı açıkça belirtmez ise mesela “ borcum bu kadar değildir itiraz ediyorum derse” bu itiraz geçersizdir. İtiraz edilmemiş sayılır.

Gecikmiş İtiraz

Borçlu kusuru olmaksızın bir engel nedeniyle (örneğin ağır hastalık veya bir seyahatte bulunması nedeniyle, deprem, sel vb. afet durumları) 7 günlük itiraz süresi içinde ödeme emrine itiraz edememişse gecikmiş itirazda bulunabilir.

Ödeme emri ilanen tebligat yolu ile yapılmışsa, borçlu gecikmiş itiraz yoluna başvuramaz.

Kanuni temsilci bir engel sebebiyle itiraz edememişse gecikmiş itiraz mümkün, ancak avukat bir engel sebebiyle itiraz edememişse gecikmiş itiraz yoluna başvurulamaz.

Gecikmiş itiraz için:

Engelin kalktığı günden itibaren **3 gün** içinde

İcra mahkemesi'ne (**İCRA MAHKEMESİ**) başvurulur.

Gecikmiş itirazda, normal itirazdan farklı olarak engelin ne olduğunun ve itiraz sebepleri ile birlikte, İCRA MAHKEMESİ'NE bildirilmesi gerekir.

Gecikmiş itiraz, haczedilmiş malların **paraya çevirme işlemi bitinceye kadar** yapılabilir.

Borçlu mazeretinin haklı olduğunu her türlü delil ile ispat edebilir. İCRA MAHKEMESİ borçluya re'sen yemin teklif edebilir. Tanık dinletilebilir.

Gecikmiş itiraz üzerine icra takibi normal itirazda olduğu gibi kendiliğinden durmaz. Ancak İCRA MAHKEMESİ borçlunun mazeretini kabul ederse bununla gecikmiş itiraz süresinde yapılmış itiraz hükmünde olur ve icra takibi durur.

İtiraz edilmediği için takip kesinleşmiş, borçlunun mallarına haciz konmuş, bundan sonra borçlu gecikmiş itiraza başvurmuş ve talebi kabul edilmiş ise; alacaklı İCRA MAHKEMESİ'NİN kararının kendisine tefhim veya tebliğinden itibaren 7 gün içinde itirazın kaldırılması yoluna başvuramaz veya itirazın iptali davası açmaz ise konulmuş olan **hacizler kalkar**.

Borçlunun yapmış olduğu itiraz (gerek borca gerekse imzaya itiraz) alacaklıya tebliğ edilir.

Ödeme Emrine Yapılan İtirazın Etkisi

7 gün içinde yapılan geçerli bir **itiraz icra takibini durdurur.**

Borçlu kısmi itirazda bulunmuş ise, itiraz etmediği kısım için icra takibi durmaz, devam eder.

Ödeme emrine itiraz ile duran icra takibine devam edilebilmesi için bu itirazın giderilmesi gerekir.

ÖDEME EMRİNE İTİRAZIN GİDERİLMESİ

Ödeme emrine itiraz ile duran icra takibine devam edilebilmesi için borçlunun bu itirazının giderilmesi gerekir. Borçlunun itirazının giderilebilmesi için alacaklının başvurabileceği 2 yol vardır. **Alacaklı:**

Genel mahkemelerde **İtirazın İptali Davası** açabilir

İCRA MAHKEMESİNDE **İtirazın Kaldırılması**'na başvurabilir.

Alacaklının İCRA MAHKEMESİ'nde **İtirazın Kaldırılması** yoluna başvurabilmesi için elinde İİK m.68-68a'da sayılan belgelerden birinin bulunması gerekir. Alacaklının elinde bu belgelerden biri yok ise başvurabileceği yol sadece **İtirazın İptali Davasıdır.** Alacaklının elinde İİK m.68-68a'da sayılmış belgelerden biri var ise bu iki yoldan istediğine başvurabilir.

İtirazın İCRA MAHKEMESİ'nde kaldırılması yolu itirazın iptali davasına göre daha basit ve çabuk bir yoldur.

İTİRAZIN İPTALİ DAVASI

Bu davanın konusu: icra takibinde borçlunun yapmış olduğu itirazın iptal edilmesidir.

İtirazın iptali davasını açan alacaklı, bu yolu bırakarak İCRA MAHKEMESİNDE itirazın kaldırılması yoluna başvuramaz. Ancak bunun tersi mümkündür. Yani önce İCRA

MAHKEMESİNDE itirazın kaldırılması yoluna başvuran alacaklı bir kereye mahsus, bu yolu bırakarak itirazın iptali davası açabilir.

Görevli mahkeme HUMK'a göre belirlenir (Asliye veya Sulh Hukuk Mahkemesi). Ticari işlerde Ticaret Mahkemesinde, iş hukukuna ilişkin işlerde İş Mahkemesinde açılır.

Davacı: İcra takibi yapan alacaklı

Davalı: İcra takibinin borçlusudur.

Davacı alacaklı, davalının icra takibine yaptığı itirazının iptalini ve davalı borçlunun icra takibinin konusu olan alacağı ödemeye mahkum edilmesini ister. Aynı zamanda borçlunun inkar tazminatına da mahkum edilmesini isteyebilir.

Alacaklı, borçlunun itirazının kendisine tebliğinden itibaren 1 yıl içinde bu davayı açmalıdır. Bu süre içinde dava açılmazsa icra takibi düşer.

İtirazın iptali davasında her türlü hukuki delille ispat mümkündür, yani yemin, bilirkişi, tanık delillerine başvurulabilir. Bu davada borçlu, ödeme emrine itiraz ederken bildirdiği **sebeplerle bağlı değildir**.

İtirazın iptali davasının yargılâması sonunda;

Davanın reddi halinde, mahkeme borçlunun itirazını kabul eder yani alacaklıya borcu olmadığı kanısına varır. Böylece alacaklının iddia ettiği ve icra takibi yaptığı alacağın gerçekte mevcut olmadığı ortaya çıkmış olur . Kararın kesinleşmesi ile, borçluya karşı yapılmış olan icra takibi iptal edilmiş sayılır. Ayrıca, borçlu cevap dilekçesinde **talep etmişse** ve alacaklının **kötü niyetli** olduğu kanaatine varılmışsa alacaklı icra tazminatına mahkum edilir.

Davanın kabulü halinde, mahkeme borçlunun itirazının doğru olmadığına yani *itirazının iptaline* karar verir. Bu karar itiraz ile durmuş olan icra takibine devam edilmesini sağlar; bunun için kararın *kesinleşmiş olması* gerekmez.

Ayrıca, mahkeme, **alacaklı talep etmişse** borçluyu inkar tazminatına da mahkum eder.

Borçlunun İcra İnkâr Tazminatına Mahkum Edilebilmesinin Şartları:

Geçerli bir **ilâmsız icra takibi** yapılmış olmalıdır

Borçlu süresi içinde ödeme emrine itiraz etmiş olmalıdır

Süresi içinde açılmış bir itirazın iptali davası bulunmalıdır

Alacaklı **talep** etmiş olmalıdır

Borçlunun itirazının **haksızlığına** karar verilmiş olmalıdır

Borçlunun kötü niyetli olması kural olarak şart değildir (Ancak borçlunun yerine veli, vasi, kayyım veya mirasçı itiraz etmişse; bu halde bunların kötü niyetli olmaları koşulu da aranır).

İcra İnkâr Tazminatının Miktarı: Kanun takip konusu alacağın en az yüzde kırkı demiştir. Ancak alacaklı daha az talep etmişse, talepten fazlasına hükmedilmemelidir. Alacaklının zararı, yüzde kırk oranından fazla ise, ispat edilmek şartı ile mahkeme bu miktara hüküm verebilir.

İTİRAZIN KALDIRILMASI (İCRA MAHKEMESİ’de)

İtirazın kaldırılması yoluna sadece elinde İİK m.68-68a da sayılmış olan belgelerden birisi olan alacaklılar başvurabilir. Borçlunun itirazının alacaklıya tebliğinden itibaren 6 ay içinde açılmalıdır.

İtirazın kaldırılması bir dava değildir. Burada İCRA MAHKEMESİ’nin yaptığı inceleme itirazın iptali davasında mahkemenin yaptığı incelemeye oranla daha basit ve sınırlıdır. Alacaklı alacağını sadece İİK m.68-68a da sayılan belgelerden biri ile ispat edebilir. Borçlu da itirazını belge ile ispat edebilir. İCRA MAHKEMESİ’de tanık, yemin gibi delillere başvurulamaz.

Borçlu ödeme emrine itiraz ederken itiraz sebeplerini bildirse de bildirmese de İCRA MAHKEMESİ’deki duruşmada sadece bildirmiş olduğu itiraz sebepleri ile bağlıdır, sonradan sadece senet metninden anlaşılabilen itiraz sebeplerini ileri sürebilir (2003 Değişikliği)

İCRA MAHKEMESİ’de itirazın kaldırılması iki çeşittir. Borçlunun itirazının niteliğine göre itirazın kaldırılması farklı hükümlere tabi kılınmıştır.

Borçlu **borca itiraz** etmişse alacaklının başvuracağı yol => İtirazın **Kesin** Kaldırılması

Borçlu **imzaya itiraz** etmişse alacaklının başvuracağı yol => İtirazın **Geçici Kaldırılması**

1-İtirazın Kesin Kaldırılması

Borçlunun **borca itiraz** etmesi halinde başvurulacak yoldur. İCRA MAHKEMESİ'ne başvurulur.

Alacaklının bu yola başvurabilmesi için elinde İİK m. 68-68a da sayılan belgelerden biri olması gerekir. Bu belgeler şunlardır:

İmzası borçlu tarafından ikrar edilmiş bir adi senet: Bu senet kayıtsız ve şartsız olarak bir borç ikrarını içermelidir. Alacaklının belgeler zincirine dayanması da mümkündür. Yani, alacaklı ile borçlu arasında düzenlenen ilk belgede kayıtsız ve şartsız bir para borcu ikrarı bulunmuyor ama birbirini tamamlayan belgeler ile borç ikrarı ortaya çıkıyorsa, alacaklı itirazın kaldırılması yoluna bu belgelerin tümünü vererek başvurur.

İmzası noterlikçe tasdik edilmiş bir senet: Bu senedin de kayıtsız ve şartsız bir para borcu ikrarı içermesi gerekir.

Resmi dairelerin ve yetkili makamların yetkileri dahilinde ve usulüne göre vermiş oldukları makbuz ve belgeler: Buna örnekler: borç ödemedi aciz belgesi, kesin rehin açığı belgesi, SSK ve Bağ Kur'un prim alacaklarının ödenmesi için düzenledikleri belgeler.

Kredi Kurumlarının Düzenledikleri Belgeler (m.68b): Kredi sözleşmeleri ve bunlarla ilgili süresinde itiraz edilmeyen hesap özetleri ile krediyi kullandıran tarafından usulüne uygun olarak düzenlenmiş diğer belge ve makbuzlar.

Borçlunun Resmi Daireler veya Memurlar Huzurunda Borç İkrarında Bulunması Örnekler: icra tutanağında borçlunun borç ikrarını kabul ettiği ve imzasının bulunduğu haller; ihtiyati haciz tutanağında borçlunun borç ikrarında bulunması ve imzasının bulunması.

Alacaklı ibraz ettiği bu belgelerden biri ile alacağını ispat etmiş olur. Borçlu alacaklının ibraz ettiği bu belgeleri hükümden düşürmek istiyorsa bunu yine burada sayılan belgelerden birisiyle ispat etmelidir. Eğer borçlu belge ile ispat edemezse ödeme emrine yapmış olduğu itiraz İCRA MAHKEMESİ tarafından kaldırılır. Borçlunun itirazının kaldırılması alacaklının icra takibine devam edilmesini isteyebilmesi sonucunu doğurur.

Buna karşılık, borçlu belge iddiasını ile ispat edebilirse o zaman İCRA MAHKEMESİ alacaklının talebini reddeder, yani borçlunun itirazını yerinde bulur. Bu karar sonucunda borçlu hakkındaki icra takibinin iptali gerekir. Borçlu talep etmişse alacaklı icra ve inkar tazminatına mahkum edilir. Burada alacaklının **kötüniyetli** görülmesi şart değildir. Borçlu, itirazının kaldırılması kararının kendisine tefhim veya tebliğinden itibaren 3 gün içinde mal beyanında bulunmak zorundadır.

İCRA MAHKEMESİ’de icra-inkar tazminatına hükmedilebilmesi için İCRA MAHKEMESİ’nin kararının esasa ilişkin nedenlerle kabul veya red şeklinde olması gerekir. Yani şekle ilişkin sebeplerle - örneğin yetkisizlik gibi- red kararı verilmişse bu halde icra inkar tazminatı söz konusu olmaz (2003 Değişikliği)

İCRA MAHKEMESİNDE itirazın kesin kaldırılması sırasında borçlu ödeme emrine itiraz ederken bildirdiği sebeplerle bağlıdır. Bu sebepleri değiştiremez ve genişletemez. Burada sadece senet metninden anlaşılabilen itiraz sebeplerini ileri sürebilir (örneğin senet metninden borcun vadesinin gelmediği veya borcun zamanaşımına uğradığı).

*İtirazın kesin kaldırılması yoluna başvuran alacaklının bu talebi İCRA MAHKEMESİ tarafından reddedilirse yani İCRA MAHKEMESİ borçlunun itirazlarını yerinde görür ve icra takibinin haksız olarak yapıldığına karar verirse ALACAKLI (eğer 1 yıllık süre geçmemişse) **mahkemede itirazın iptali davası** açabilir. Eğer bu davayı açarsa dava sonuna kadar icra takibi durmaya devam eder. (2003 Değişikliği).*

2- İtirazın Geçici Kaldırılması

Borçlu, adi senet altındaki imzayı inkâr ederek imza itirazında bulunmuşsa, bu itiraz ile duran icra takibinin devam edebilmesi için alacaklının başvuracağı yol İCRA MAHKEMESİNDEN itirazın geçici kaldırılmasıdır.

İCRA MAHKEMESİ inkar edilen imzanın borçluya ait olup olmadığını inceler.

Borçlu imzayı İCRA MAHKEMESİNDE de inkar ederse, borçlunun imzası İCRA MAHKEMESİ tarafından incelenir. Bunun sonucunda:

İmzanın borçluya ait olmadığı kanısına varırsa borçlunun itirazını yerinde görür. Bu karar ile; imzaya itiraz ile durmuş olan icra takibine devam edilemeyeceğine karar verilmiş olur. Borçlunun talebi halinde, İCRA MAHKEMESİ ayrıca alacaklıyı icra inkar tazminatına mahkum eder.

İCRA MAHKEMESİ yaptığı inceleme sonunda inkâr edilen imzanın borçluya ait olduğu kanısına varırsa borçlunun *itirazının geçici olarak kaldırılmasına karar verir*. İCRA MAHKEMESİ borçluyu aynı zamanda takip konusu alacağın %10' u oranında *para cezasına* mahkûm eder. *Talep edilmiş ise* borçlu icra inkâr tazminatına da mahkûm edilir. İtirazın geçici kaldırılması üzerine alacaklı kesin haciz isteyemez, geçici haciz isteyebilir.

İtirazı geçici olarak kaldırılan borçlu kararın tefhim veya tebliğinden itibaren 3 gün içinde mal beyanında bulunmalıdır.

Borçlu, itirazın geçici kaldırılması kararının kendisine tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde **borçtan kurtulma davası** açabilir. Bu süre **hak düşürücü** süredir. Mahkeme bu süreyi kendiliğinden gözetir. Süre geçtikten sonra borçtan kurtulma davası açılmış ise, davaya menfi tespit davası olarak devam edilir. Borçlu, itirazın geçici kaldırma kararının kesin kaldırma kararına dönüşmesini istemiyorsa bu davayı açmalıdır.

Borçlu borçtan kurtulma davası açmazsa itirazın geçici kaldırılması kararı, itirazın kesin kaldırılması kararına dönüşür. Ayrıca alacaklı geçici haciz istemiş ise bu da kesin hacze dönüşür.

Borçtan Kurtulma Davası

İCRA MAHKEMESİ tarafından itirazın geçici kaldırılması kararı aleyhine olan borçlu icra takibine devam edilmesini önlemek için 7 gün içinde genel mahkemede bir dava açabilir. Bu davaya borçtan kurtulma davası denir.

İCRA MAHKEMESİ geçici kaldırma kararı verirken basit bir inceleme yaptığı için borçlu genel mahkemede bir dava açarak (eğer kendini haklı görüyorsa) icra takibinden kurtulabilir.

Borçtan kurtulma davasının hukuki niteliği menfi tespit davasıdır.

Borçlu ilk duruşma gününe kadar, alacağın yüzde on beşi oranında teminat yatırmalıdır. Bu teminat, borçtan kurtulma davasının özel dava şartıdır.

Borçlu borçtan kurtulma davası açarsa ilâmsız icra takibi bu davanın sonuna kadar durmakta devam eder. Geçici haciz yapılmışsa, davanın sonuna kadar kesin hacze dönüşmez. Davada geçen süre, haciz isteme süresinin hesabına katılmaz.

Davada ispat yükü alacaklıdadır. Yani alacaklı, alacağını öncelikle ispat etmelidir.

Dava sonunda:

Borçlu davayı kazanırsa: borçlunun borçlu olmadığı tespit edilmiş olur, yapılmış olan icra takibi hükümsüz kalır. Artık alacaklının icra takibine devam etmesi imkanı yoktur.

Borçlu davayı kaybederse: Borçlunun borçlu olduğu ortaya çıkar ve itirazın geçici kaldırılması kararı kesin kaldırma kararına dönüşür. Alacaklı icra takibine devam edilmesini isteyebilir. Eğer alacaklı geçici haciz istemişse bu da kesin hacze dönüşür ve alacaklı hacizli malın satılmasını isteyebilir.

Davayı kaybeden taraf, diğer tarafın talebi varsa, asgari yüzde kırk oranında **tazminat** ödemeye mahkûm edilir (m.69, son). Borçlu bu davayı kaybederse, İCRA MAHKEMESİNDE geçici kaldırma sırasında mahkûm olduğu tazminatla birlikte iki adet (asgari yüzde 40) tazminat ödemek zorunda kalır.

İCRA TAKİBİNİN İPTALİ VE TALİKİ

İcra Takibinin İptali: Ödeme emrinin kesinleşmesinden sonra borç sona ermişse takibe devam edilmemesi gerekir. Borçlu, iki sebebe dayanarak takibin iptalini isteyebilir.

İtfa Sebebiyle: Borcun aslı ve ferileri icra takibinin kesinleşmesinden sonraki dönemde icra dairesi dışında itfa edilmiş ise (ödeme, hibe, ibra, af terkin, takas...), borçlu İCRA MAHKEMESİ'NE başvurarak takibin iptalini isteyebilir. Borçlu, itfayı sadece; imzası noterden onaylı senet veya imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş adi belge ile ispat edebilir. Alacaklı imzayı inkâr ederse İCRA MAHKEMESİ bunun hakkında inceleme yapamaz. Takibin iptali talebini reddetmelidir. İcra takibinin iptali talebi "paraların paylaştırılması" safhasına kadar yapılabilir. Bundan sonra ancak istirdat davası söz konusu olabilir.

Zamanaşımı Sebebiyle: Takibin kesinleşmesinden sonra zamanaşımı süresi geçerse borçlu İCRA MAHKEMESİNDEN takibin iptalini isteyebilir. Borçlu belge göstermek zorunda değildir. Çünkü takibe ilişkin son işlem tarihi icra takip dosyasından bellidir. Alacaklı, zamanaşımın durduğu veya kesildiği iddiasında ise, bu hususu ispatlamalıdır. Alacaklı bu ispatı, ancak resmi belgeler veya imzası borçlu tarafından ikrar edilmiş adi belge ile yapabilir. İCRA MAHKEMESİ'NİN vereceği takibin iptali kararı ile takip durur bu kararın kesinleşmesi ile takip düşer.

İcra Takibinin Ertelenmesi: İcra takibinin kesinleşmesinden sonraki dönemde, alacaklı borçluya mühlet vermiş ise; borçlu İCRA MAHKEMESİ'ne başvurarak bu durumu resmi senet veya imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş adi belge ile ispatlarsa İCRA MAHKEMESİ takibin ertelenmesine karar verir. Bu halde haciz ve satış isteme süreleri durmaz.

MENFİ TESPİT VE İSTİRDAT DAVALARI

İlamsız icra takibinde bulunabilmek için alacak hakkında bir mahkeme kararına gerek yoktur. İİK, para (ve teminat) alacaklarının ilâmsız icra prosedürü içinde, alacağın mahkeme kararına ihtiyaç duyulmaksızın tahsil edilmesine yönelik düzenlemeler getirmiştir. Bu sebeple bir kimse maddi hukuk bakımından borçlu olmadığı halde, kendisine gönderilen ödeme emrine itiraz

etmeyi ihmal etmiş veya itiraz ettiği halde elinde borcunu ödediğine dair İİK.m.68-68a'daki belgeler olmadığı için borçlu olmadığını ispat edememiş böylece hakkındaki icra takibi kesinleşmiş olabilir. Bu borçlu gerçekte borçlu olmadığı bir borcu icra takibi kesinleştiği için ödemek zorunda kalabilir.

Maddi hukuk bakımından gerçekte borçlu olmayan bir borçluya borçlu olmadığını İcra ve İflas Kanunu (İİK) sistemine göre **değil, genel hükümlere göre** tespit ettirmek imkânı verilmiştir. Bu imkânlar menfi tespit davası ve istirdat davası açma imkânlarıdır.

MENFİ TESPİT DAVASI

Alacaklı tarafından kendisinden talep edilen alacağın gerçekte mevcut olmadığını iddia eden borçlunun açtığı davaya menfi tespit davası denir. Borçlu bu dava ile, borçlu olmadığının tespit edilmesini mahkemeden talep etmektedir.

Menfi tespit davasının icra takibine etkisi:

1-İcra Takibinden Önce Açılan Menfi Tespit Davasının İcra Takibine Etkisi

Borçlu, kendisine karşı ortada bir icra takibi yok iken borçlu olmadığının tespiti için menfi tespit davası açabilir; ancak bunun için borçlu olmadığının hemen tespitinde korunmaya değer bir hukuki yararının olması gerekir (örneğin, A B'ye protesto çekmiş ve 1 milyar TL tutarındaki senedini öde diyor; fakat B A'ya böyle bir senet vermemiş ise bu halde menfi tespit davası açmasında hukuki yararı vardır)

Borçlu menfi tespit davası açtıktan sonra, alacaklı bu dava konusu alacak için icra takibi yapabilir. Daha önce açılan menfi tespit davası icra takibini engellemez ve icra takibini kendiliğinden durdurmaz. Fakat menfi tespit davasına bakan mahkeme, teminat karşılığında ihtiyati tedbir kararı ile icra takibini **durdurabilir**.

2- İcra Takibi Başladıktan Sonra Açılan Menfi Tespit Davasının İcra Takibine Etkisi

Borçlu icra takibi devam ederken menfi tespit davası açabilir, bu dava ile de icra takibi kendiliğinden durmaz. Mahkeme, icra takibinden sonra açılan menfi tespit davasında ihtiyati tedbir kararı ile dahi icra takibini durduramaz. Davaya bakan mahkeme sadece teminat karşılığı, icra veznesine girmiş olan paranın alacaklıya ödenmemesi için ihtiyati tedbir kararı verebilir.

Ayrıca, borçlu mallarının haczini engellemek istiyorsa, alacağın tamamını (icra faiz ve giderler ile birlikte) icra dairesine yatıracağını, ancak bunun alacaklıya ödenmesinin engellenmesini mahkemeden ihtiyati tedbir kararı ile isteyebilir. Borçlu bu halde borcu icra dairesine para olarak yatırmak zorundadır (m.72,III c.2).

Menfi Tespit Davasının Sonuçları:

Dava **alacaklı lehine** sonuçlanırsa → Alacaklı icra takibine devam eder. İhtiyati tedbir yolu ile icra takibi durdurulmuş ise, icra takibi uzatıldığı için mahkeme alacaklının **talebi olmasa da** borçluyu **tazminata** mahkûm eder.

Borçlu lehine sonuçlanırsa → Karar ile icra takibi durur, karar kesinleşince icra takibi iptal edilir. İcra takibinden sonra açılan menfi tespit davasının sonunda mahkeme, borçlunun talebi üzerine, alacaklının da kötü niyetle icra takibi yaptığı kanısında ise borçlu lehine tazminata hükmeder. Menfi tespit davası icra takibinden önce açılmış ise, borçlu lehine tazminata hükmedilmez.

İSTİRDAT DAVASI

Maddi hukuk bakımından gerçekte borçlu olmayan bir kişi kendisine gönderilen ödeme emrine itiraz etmeyi şu veya bu sebeple ihmal etmiş veya itiraz etmesine rağmen İCRA MAHKEMESİNDE borçlu olmadığını ispat edememiş, icra takibinden önce veya icra takibi sırasında menfi tespit davası da açmamış ve bunun sonucunda **borcu cebri icra tehdidi altında ödemiş** ise ödemiş olduğu paranın kendisine geri verilmesi için dava açabilir bu davaya istirdat davası denir.

Borçlunun menfi tespit davası açmış olması halinde menfi tespit davası sonuçlanmadan önce icra takibi sonunda borcun ödenmesi söz konusu olursa menfi tespit davasına istirdat davası olarak devam edilir.

İstirdat davasının **takip** hukuku bakımından **şartı**: takip borçlusunun borçlu bulunmadığı bir parayı icra takibinin kesinleşmesi nedeniyle **cebri icra tehdidi altında** ödemek zorunda kalmasıdır.

Borçlu ödeme emrine itiraz süresi olan 7 gün içinde itiraz etmeyerek, borcu ödemiş ise istirdat davası açamaz. Çünkü burada itiraz imkanı olduğundan cebri icra tehdidi henüz yoktur. Bu halde sebepsiz zenginleşme davası açabilir.

Davanın maddi hukuk bakımından **şartı**: borçlu olunmayan paranın ödenmek zorunda kalınmasıdır.

İstirdat davası açmak 1 yıllık süreye tabidir. Bu süre, **hak düşürücü süredir** ve paranın icra dairesine tamamen ödendiği tarihten itibaren başlar. Davada ispat yükü borçlu (davacıdadır) m. 72, VIII c.2; **Yargıtay** ispat yükünün davalıda olduğu görüşündedir. Bu davada icra inkar tazminatı söz konusu değildir.

MAL BEYANINDA BULUNMAMA

Borçlu, mal beyanında bütün mal ve haklarını bildirmek zorunda değildir. Borcuna yetecek kadarını bildirmesi yeterlidir.

Süresi: -Ödeme emrine itiraz edilmezse, ödeme emrinin tebliğinden itibaren 7 gün içinde
-Ödeme emrine itiraz ederse; itirazının kaldırılması (veya) iptali kararının tefhim veya tebliğinden itibaren 3 gün içinde mal beyanında bulunmalıdır.

Müeyyideler:

Hapisle Tazyik → Alacaklının talebi üzerine mal beyanında bulununcaya kadar, İCRA MAHKEMESİ hakimisi borçlunun hapisle tazyikine karar verir (Temyiz edilemez). Bu yola ancak 1 kere başvurulabilir ve hapisle tazyik süresi üç ayı geçemez. Borçlu süresi geçtikten

sonra mal beyanında bulunursa hapisle tazyik edilemez. Hapisle tazyik başladıktan sonra beyanda bulunursa serbest bırakılır. Müeyyidenin uygulanabilmesi için; ödeme emrinde ihtar mutlaka bulunmalıdır.

Hafif Hapis Cezası→ süresinde mal beyanında bulunmamak kabahat niteliğinde bir suç teşkil eder. Borçlu, ödeme emrindeki **ihbara** rağmen süresi içinde mal beyanında bulunmamış olmalıdır. Bu durum bir özre dayanmamalıdır ve ayrıca alacaklı şikâyet etmiş olmalıdır (takibi şikâyete bağlıdır).

Ceza, on günden bir aya kadardır. Cezayı İCRA MAHKEMESİ verir.

Cezadan kurtulabilmek için: haczedilebilir malların alacaklı tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiği ispat edilmelidir. Borçlu borcunu öderse; alacaklının şikâyet hakkı ve açılmışsa dava ve ceza verilmişse bu ceza bütün sonuçları ile birlikte düşer. Borçluya bu şekilde ceza verilebilmesi için, borçluya gönderilen ödeme emrinde bu yönde ihtar yer alması gerekir. Ödeme emrinde bu ihtar yer almamışsa borçluya ceza verilemez.

3- HACİZ

Ödeme emrinin kesinleşmiş olmasına rağmen, borçlu borcunu ödemezse alacaklı takibe devam edilmesini yani borçlunun mallarının haczedilmesini isteyebilir.

Haciz, kesinleşmiş bir icra takibinin konusu olan belli bir para alacağının ödenmesini sağlamak için, alacaklı lehine, söz konusu alacağı karşılayacak miktar ve değerdeki borçluya ait mal ve haklara icra dairesi tarafından hukuken el konulmasıdır.

Haciz Talebi: Ödeme emrinin kesinleşmesinden sonra icra takibine kendiliğinden devam edilemez bunun için alacaklının “haciz talebi”nde bulunması gerekir.

Haciz isteme süresi : Alacaklının haciz isteme hakkı, ödeme emrinin borçluya tebliği tarihinden itibaren 1 sene geçmekle düşer. Borçlu ödeme emrine itiraz etmişse İCRA MAHKEMESİ de itirazın kaldırılması için başvurulması veya itirazın iptali için mahkemeye başvurulması tarihinden bu makamlardan çıkan kararların kesinleşmesine kadar olan süre 1 yıllık süre hesabına katılmaz.

Bu sürenin geçmiş olması sadece haciz isteme hakkının düşmesine sebep olur. İcra takibi düşmez. Alacaklı yeniden haciz isteyebilmek için yenileme talebinde bulunmalıdır. Yenileme talebi borçluya tebliğ edilir. Ancak borçluya yeniden ödeme emri gönderilmez.

Haczin Yapılması

İcra dairesi, alacaklının haciz talebi üzerine borçlunun menkul, gayrimenkul malları ile alacak ve haklarından alacaklının alacağına (faiz ve giderler dahil) yetecek kadarına haciz koyar.

Haczi icra müdürü veya yardımcısı veya icra dairesi görevlilerinden biri yapabilir. İcra dairesi haciz talebinden itibaren 3 gün içinde hacze başlamalıdır.

Haczi yapan görevli haczedilen malların kıymetini takdir eder ve haciz tutanağına geçirir. Kıymet takdiri için bilirkişiye başvurulabilir.

Borçlu haczi sırasında talep edilirse, kilitli yerleri açmaya ve mallarını göstermeye mecburdur. Borçlunun üzerinde kıymetli bir eşya sakladığı anlaşılırsa ve bunları vermemekte direnirse borçlunun şahsına da zor kullanılabilir.

Haciz Tutanağı

Haczedilen mallar kıymetleri ile birlikte haciz tutanağına yazılır.

Haczedilebilen hiçbir mal bulunmadığını tespit eden haciz tutanağı **kesin aciz belgesi** hükmündedir.

Kıymet takdirine göre, haczedilenler alacağı ve takip giderlerini karşılamıyorsa, bu durumu belirten haciz tutanağı **geçici aciz belgesi** hükmündedir.

HACZİN KONUSU

Menkul Malların Haczi: İcra dairesi borçlunun menkul mallarını yerinde haczeder ve kıymet takdiri yaparak haciz tutanağına geçirir. İcra dairesi menkul malları haczedince bunlar hakkında muhafaza tedbirleri almak zorundadır:

Para, altın, kıymetli evrak, banknot, hamiline senet ve diğer kıymetli şeyleri icra dairesi bizzat muhafaza eder (bunların bizzat icra dairesi tarafından muhafaza altına alınması hacizlerinin geçerli olabilmesi için şarttır)

Yukarıda sayılanlar dışındaki menkulleri yediemine teslim eder (alacaklı kabul ederse haczedilen malları yediemin olarak borçluda bırakabilir).

Sicile kayıtlı malların (örneğin otomobil) haczinde; icra takibinin yapıldığı yer dışında bir yerdeki sicile kayıtlı malların haczi için, takibin yapıldığı icra dairesinin haczi doğrudan sicil amirliğine bildirmesi (kaydî haciz) ile haciz işlemi tamamlanmış olur. (2003 Değişikliği).

Borçluya ait bir mal üçüncü bir kişinin elinde iken haczediliyorsa, alacaklının muvafakati ve üçüncü kişinin kabulü ile o haczedilen mal üçüncü kişi elinde yediemin olarak bırakılır. Aksi halde icra dairesi o malı muhafaza altına almalıdır. (2003 Değişikliği)

Ticari işletme rehni kapsamındaki menkul mal haczinde, haczedilen malların icra dairesince satışına karar verilinceye kadar muhafaza altına alınması mümkün değildir (işletmenin devamını sağlamak amacıyla) (2003 Değişikliği)

Gayrimenkul Malların Haczi: Gayrimenkullerin haczi de mahallinde yapılır ve haciz tutanağına geçirilir. Bundan sonra icra dairesi gayrimenkulün haczedildiğini ve haczin ne miktar alacak için konulduğunu tapu sicil memurluğuna bildirir. Haciz, tapu siciline temlik hakkının tahdidi (kısıtlanması) olarak şerh verilir.

G.menkul haczi onun hâsılât ve menfaatlerini de kapsar. İcra dairesi g.menkul üzerinde rehin hakkı olanlara ve kiracılara da haczi bildirir. Kiracılara yaptığı bildirimde işleyecek kiralari, icra dairesine yatırmaları emrolunur (m.92).

G.menkul rehni ipotek akit tablosunda sayılı bulunan teferruat g.menkulden ayrı olarak haczedilemez.

Anonim Şirketlerde Çıplak Pay Hacı

Anonim şirketlerde paylar için pay senedi veya pay ilmühaberi çıkarılmamışsa, borçlunun şirketteki payı icra dairesi tarafından şirkete tebliğ olunarak haczedilir. Bu haczin şirket pay defterine işlenmesi zorunludur; ancak haciz, şirket pay defterine işlenmemiş olsa bile şirkete tebliğ tarihinde yapılmış sayılır. Haciz, icra dairesi tarafından tescil edilmek üzere Ticaret Siciline bildirilir. Bu durumda haczedilen payların devri, alacaklının haklarını ihlal ettiği oranda batıldır **(2003 Değişikliği)**.

Borçlunun 3. Kişilerde Bulunan Alacaklarının Hacinde İzlenen Usul

(2003 değişikliği ile usul değişmiştir)

Bunlar: borçlunun bankadaki parası (mevduatı), 3. kişiye vermiş olduğu ödünç para, satmış olduğu bir malın bedeli, kiraladığı evin kira v.s. olabilir.

Alacaklının talebi ile borçlunun 3. bir kişide bulunan bir alacağı (mesela bankadaki parası) icra dairesince haczedilir ve haciz tutanağına yazılır.

İcra dairesi bundan sonra 3. kişiye, takip borçlusunun kendisinden olan alacağına haciz konulduğunu, borcunu ancak icra dairesine ödeyebileceğini ve takip borçlusuna yapılan ödemenin geçerli olmadığını bildirir. Buna **birinci haciz ihbarnamesi** denir. Bu ihbarname ile 3. kişiye, bundan sonra borcunu ancak icra dairesine ödeyebileceği ihtar edilir. Ayrıca 3. kişiye, eğer böyle bir borcu mevcut değilse **7 gün içinde icra dairesine itiraz edebileceği**, eğer itiraz etmezse o alacağın kendisinin zimmetinde sayılacağı bildirilir.

3. kişinin, birinci haciz ihbarnamesine itiraz edip etmemesine göre *iki ihtimal* ortaya çıkar:

BİRİNCİ İHTİMAL

1. HACİZ İHBARNAMESİNE İTİRAZ EDİLİRSE: Bu halde borç 3. kişi zimmetinde sayılmaz. Yani 3. kişi kendisinden istenen parayı ödemekten kurtulur. Ancak 3. kişi gerçeğe aykırı olarak itiraz etmişse, alacaklı İCRA MAHKEMESİ' ye başvurarak 3.kişinin verdiği cevabın doğru olmadığını ispat edebilir. Alacaklı bunun için **İCRA MAHKEMESİ' de bir ceza davası** açar. Burada iki hususa karar verilmesini ister: 3. kişinin cezalandırılmasını ve ayrıca tazminata mahkûm edilmesini (yani 3. kişinin takip borçlusuna olan borcunu icra dairesine ödemesine mahkûm edilmesini).

İKİNCİ İHTİMAL

1. HACİZ İHBARNAMESİNE İTİRAZ EDİLMEZSE: 3. kişi birinci haciz ihbarnamesine 7 gün içinde itiraz etmez ise söz konusu borç üçüncü kişinin zimmetinde sayılır ve kendisine **ikinci haciz ihbarnamesi** gönderilir. İkinci haciz ihbarnamesi ile 3. kişiye; birinci haciz ihbarnamesine süresinde itiraz etmediği, bu nedenle de borcun zimmetinde sayıldığı bildirilir. Bu ikinci ihbarnamede ayrıca, üçüncü şahsın ihbarnamenin kendisine tebliğinden itibaren **icra dairesine 7 gün içinde itirazda bulunması**, itirazda bulunmadığı takdirde zimmetinde sayılan borcu icra dairesine ödemesi istenir.

Burada da iki ihtimal ile karşılaşılır:

2. Haciz İhbarnamesine İtiraz Edilirse: Bu halde 3. kişi zimmetinde sayılan borcu ödemekten kurtulur. Ancak 3. kişi gerçeğe aykırı olarak itiraz etmişse, alacaklı İCRA MAHKEMESİ' ye başvurarak 3.kişinin verdiği cevabın doğru olmadığını ispat edebilir. Alacaklı bunun için İCRA MAHKEMESİNDE bir ceza davası açar. Burada iki hususa karar verilmesini ister: 3. kişinin cezalandırılmasını ve ayrıca tazminata mahkûm edilmesini .

2. Haciz İhbarnamesine İtiraz Edilmezse: İkinci ihbarnameye süresi içinde itiraz etmeyen ve zimmetinde sayılan borcu icra dairesine ödemeyen üçüncü kişiye **son bildirim** gönderilerek **15 gün** içinde parayı icra dairesine ödemesi veya bu süre içinde **menfi tespit davası açması**, aksi takdirde zimmetinde sayılan borcu ödemeye zorlanacağı bildirilir.

Burada da iki ihtimal ile karşılaşılır:

Üçüncü şahıs, bu son bildirimi (3. haciz İhbarnamesini) aldıktan sonra icra takibinin yapıldığı veya yerleşim yerinin bulunduğu yer **mahkemesinde** (asliye hukuk veya sulh hukuk mahkemesinde) süresi içinde **menfi tespit davası** açtığına dair belgeyi bildirimin yapıldığı tarihten itibaren yirmi gün içinde ilgili icra dairesine teslim ettiği takdirde, hakkında yürütülen cebri icra işlemleri menfi tespit davası sonunda verilen kararın kesinleşmesine kadar durur. Bu davada üçüncü kişi, takip borçlusuna borçlu olmadığını ispat etmeye mecburdur. **Üçüncü kişi** açtığı bu davayı kaybederse, mahkemece, dava konusu şeyin yüzde kırkıdan aşağı olmamak üzere **icra inkar tazminatına** mahkûm edilir. Üçüncü kişi menfi tespit davasını kazanırsa zimmetinde sayılan borcu ödemekten kurtulur. Bu halde üçüncü kişi lehine tazminat söz konusu olmaz, çünkü haciz ihbarnamelerine itiraz etmeyerek davanın açılmasına kendisi sebep olmuştur.

Üçüncü şahıs, bu son bildirimi (3. haciz İhbarnamesini) aldıktan sonra 15 gün içinde menfi tespit davası açmaz ise zimmetinde sayılan borcu icra dairesine ödemek zorundadır. Aksi halde icra dairesi söz konusu borcu zorla (haciz yoluyla) üçüncü kişiden tahsil eder.

NOT 1: Üçüncü kişinin haciz ihbarnamelerinden sonra 7 gün içinde icra dairesine itiraz etmesini engelleyen elinde olmayan sebeplerin varlığı halinde **GECİKMİŞ İTİRAZ** yoluna başvurulabilir.

NOT 2: 2003 değişikliği öncesi sadece iki haciz ihbarnamesi vardı ve ikinci haciz ihbarnamesi ile üçüncü kişiye 7 gün içinde menfi tespit davası açma hakkı veriliyordu; değişiklik ile prosedüre son bildirim (3. haciz ihbarnamesi) eklendi ve bu son bildirimden (3. haciz ihbarnamesinden) sonra menfi tespit davası açma süresi eskiden 7 gün iken 15 güne çıkarıldı.

NOT 3: Burada anlatılan usul, borçlunun ***üçüncü kişilerde bulunan menkul mallarının haczinde*** de aynen uygulanır.

HACZEDİLEMİYEN MAL VE HAKLAR

Haczedilemeyen mal ve haklar iki ana gruba ayrılmaktadır:

Tamamı Haczedilemeyen Mal ve Haklar

Bir Kısmı Haczedilemeyen Mal ve Haklar

I- Tamamı Haczedilemeyen Mal ve Haklar

Bunlar üçe ayrılmaktadır:

1- Maddi Hukuka Göre Başkasına Devri Yasak Olan Mal ve Haklar

Bu devredilmezlik niteliğinin kanuna dayanması gerekir. Kanundan dolayı devredilemedikleri için haczedilemeyen mal ve haklara örnekler:

Manevi tazminat talepleri

Ana ve babanın çocuk malları üzerindeki intifa hakları

Münhasıran şahsa bağlı haklar (MK. m.23)

sükna hakkı

Ölünceye kadar bakma alacaklısının hakkı

İlama bağlı nafaka alacakları

Şahsa bağlı intifa hakları

2- İİK m.82'ye göre Tamamı Haczedilemeyen Mal ve Haklar

Bu mal ve haklar İİK' da 12 bent halinde sayılmıştır. *Bunlardan bazıları:*

Devlet malları haczedilemez. Devlete karşı icra takibi yapılabilir ama devlet malları haczedilemez. Özel hukuk hükümlerine tabi olan bazı kamu tüzel kişilerinin malları haczedilebilir. (örnek: SSK ve Bağkur malları).

Haczedilemeyen Devlet Mallarına Bazı Örnekler

Köy orta malları

İl özel idaresi malları

Katma bütçeli dairelerin (Genel Müdürlüklerin) malları

Encümen kararı ile kamu hizmetine tahsis edilmiş belediye malları

Borçlu ve ailesinin yaşaması ve ekonomik varlığını sürdürmeleri için haczedilmemesi gereken mal ve haklar. Bu malların neler olduğu İİK' da 6 bent halinde sayılmıştır.

Ordu ve zabıta hizmetlerinden malul olanlara bağlanan emekli maaşları.

Vücut ve sıhhat sağlığına verilen zararlar karşılığı verilen tazminatlar

Borçlunun haline münasip evi haczedilemez

Özel Kanunlarda Haczedilemeyeceği Yazılı Olan Mal ve Haklar

SSK ve Bağkur kanunları gereğince bağlanan gelir ve aylıklar ve sağlanan yardımlar

Sendikalar Kanununa göre kurulan mesleki kuruluşların malları v.s.

Telefon intifa hakkı ve tahsis edilen numara

Yola çıkmaya hazır gemiler (TTK m.892).

II. Bir Kısmı Haczedilemeyen Mal ve Haklar

1. Maaş ve ücretler: Bunların tamamı haczedilemez. Borçlunun ve ailesinin geçinebilmeleri için gerekli olan kısım onlara bırakılmalıdır.

Bir kısmı haczedilemeyen maaş ve ücretlerin neler olduğu İİK.m.83 de sayılmıştır:

Maaşlar, ödenekler, her çeşit ücretler, şahsa bağlı olmayan **intifa hakları**, emekli aylıkları (SSK ve Bağ-kur hariç---Emekli Sandığı dahil)

İİK m.83'deki ücret kavramına her türlü ücret dahildir. Öğrenci bursları da buraya dahildir.

2-Özel Kanunlara göre Bir Kısmı Haczedilemeyen Haklar

İş Kanununa göre işçilerin aylık ücretlerinden 1/4'den fazlası haczedilemez.

HACİZDE İSTİHKAK DAVALARI

Borçlunun malları haczedilirken aslında 3. bir kişiye ait olan mallar da haczedilmiş olabilir. Haciz sırasında borçluya ait bulunduğu çekişmeli olan mallar ile karşılaşılabilir. İşte bu çekişmeli mallara istihkak iddia edilen mallar denir. Bu istihkak iddia edilen malların hacizden kurtarılması için başvuru yola istihkak davası denmektedir.

İstihkak iddia edilen mal borçlunun elinde ise farklı; mal 3. kişinin elinde ise farklı istihkak davası hükümlerine tabidir.

1-İstihkak İddia Edilen Mal BORÇLUNUN ELİNDE OLMASI Halinde İstihkak Davası

Borçlunun elinde bulunan bir mal icra dairesi tarafından haczedilirken bu malın gerçekte borçluya ait olmadığı, üçüncü kişiye ait olduğu iddia edilebilir. Bu iddia borçlu tarafından ileri sürülebileceği gibi 3. kişi tarafından da ileri sürülebilir. İcra Dairesi bu iddiaya rağmen malı haczeder ancak bu istihkak iddiasını tutanağa yazar. İstihkak iddiası haczin öğrenilmesinden itibaren **7 gün içinde** bildirilmelidir.

Borçlu veya 3. kişinin ileri sürdüğü bu istihkak iddiası alacaklıya (borçluya da) bildirilir. Alacaklı, 3. kişinin istihkak iddiasına **3 gün içinde itiraz etmezse** 3. kişinin istihkak iddiasını kabul etmiş sayılır. Alacaklı eğer bu **iddiayı kabul etmezse** icra müdürü dosyayı İCRA MAHKEMESİ'NE verir. İCRA MAHKEMESİ önce icra takibinin devamına veya ertelenmesine (teminat alarak) karar verir.

İCRA MAHKEMESİ'NİN takibin devamına veya ertelenmesine ilişkin kararının üçüncü kişiye tefhim veya tebliğinden itibaren 7 gün içinde, üçüncü kişi İCRA MAHKEMESİNDE istihkak davası açmalıdır.

3. kişi bu süre içinde alacaklıya karşı **İCRA MAHKEMESİNDE** istihkak davası açmazsa, bu takip açısından, istihkak iddiasından vazgeçmiş sayılır yani malın borçluya ait olduğunu kabul etmiş sayılır.

Yetkili İCRA MAHKEMESİ; takibin yapıldığı yer veya hacizli malın bulunduğu yer İCRA MAHKEMESİ'DİR.

3. kişi bu süre içinde istihkak davası açarsa İCRA MAHKEMESİ bu davayı inceler ve karara bağlar.

Bu davada bazı özel ispat hükümleri vardır. Bu özel ispat hükümleri şunlardır:

istihkak davacısı yani 3. kişi mala ne surette sahip olduğunu ispat etmelidir

3. kişi istihkak iddia ettiği malının borçlunun elinde olmasının hukuki ve fiili sebeplerini göstermek ve hadiseleri ispat etmek zorundadır.

3. kişi İCRA MAHKEMESİNDE malın kendisine ait olduğunu (veya rehin hakkının olduğunu) yukarıdaki ispat şartlarına göre ispat ederse istihkak davasını kazanır. Böylece 3. kişinin iddia ettiği istihkak iddiasının doğru olduğu ortaya çıkar. (Mülkiyet iddia etmişse → o malın sahibi olduğu ; rehin hakkı iddia etmişse o mal üzerinde rehin rehin hakkı olduğu ortaya çıkmış olur.). Bu halde 3. kişi mülkiyet hakkı iddia etmişse o mal üzerindeki haciz kalkar; eğer rehin hakkı gibi bir hak iddia etmişse mal o hak ile yükümlü olarak haczedilmiş sayılır. Alacaklının kötü niyetle istihkak iddiasını kabul etmediği anlaşılırsa, mahkeme **%15 oranında** tazminata hükmeder (şartları varsa borçluyu da).

3.kişi İCRA MAHKEMESİ de istihkak iddiasını ispat edemezse o malın ona ait olmadığı veya o mal üzerinde rehin hakkı gibi bir hakkı olmadığı ortaya çıkar.İCRA MAHKEMESİ nin istihkak davasını reddetmesi ile o mal üzerine konmuş haciz kesinleşir, alacaklı malın satışını isteyebilir. Ayrıca takip durdurulmuşsa, üçüncü kişi **tazminata** (asgari %40) mahkum edilir.

2- İstihkak İddia Edilen MALIN 3.KİŞİNİN ELİNDE OLMASI Halinde İstihkak Davası

3. kişinin elinde bulunan fakat borçluya ait olduğu iddia edilen bir mal da (alacaklı veya borçlu iddia ederse) icra dairesi tarafından haczedilir. 3 kişi bu mal üzerinde istihkak iddia etse dahi mal haczedilir. Ama bu iddia haciz tutanağına yazılır. Haczedilen o mal 3. kişiye yediemin olarak bırakılır.

İcra dairesi 3. kişi elinde bulunan malı haczettikten sonra, 3. kişiye karşı İCRA MAHKEMESİ de dava açması için **alacaklıya 7 günlük süre** verir.

Alacaklı 7 günlük süre içinde istihkak davasını açmazsa, 3.kişinin istihkak iddiasını kabul etmiş sayılır ve 3. kişinin elinde haciz olunan mallar hacizden kurtulur.

Alacaklı istihkak davasını açarsa İCRA MAHKEMESİ bu davayı inceler .İspat yükü alacaklıdadır.

Alacaklı davayı kazanırsa; o malın 3. kişiye değil borçluya ait olduğu ortaya çıkmış olur ve haciz kesinleşir.

Alacaklı davayı kaybederse o mal üzerindeki haciz kalkar

Bu davada tazminata ilişkin hükümler uygulanmaz.

3- İstihkak İddia Edilen Malın Borçlu ve 3. Kişi Elinde Birlikte Bulunması Halinde İstihkak Davaları

Bu halde mal borçlunun elinde sayılır ve 1. şıktaki hükümler uygulanır.

İstihkak Davasının Konusu

Kanun sadece mülkiyet veya rehin hakkı demektedir; ancak bu sayma tahdidi değildir. Örneğin şu haklar da buraya dahildir:-İntifa hakkı -Sükna hakkı- İrtifak Hakkı Tapuya şerh verilen vefa, şufa ve işтира hakkı. Borçlar hukuku alanındaki kişisel haklar buraya dahil değildir.

BORCUN TAKSİTLE ÖDENMESİ

Hakkındaki icra takibi ödeme emri kesinleşen borçlu borcunu taksitle ödemek isteyebilir.

1- Alacaklının Muvafakatine Gerek Olmadan Kanunun Borçlulara Tanıdığı Taksit İmkânı

Borcun Taksitle Ödenmesi Şartları (İİK m.111):

a. Borçlunun taksitle ödeme taahhüdü, alacaklının satış talebinden önce olmalı

b. Borçlunun yeteri kadar malı haczedilmiş olmalıdır.

c. Her taksit borcun ¼ den az olmamalı

İlk taksit hemen ödenmeli

kalan taksitler en geç aydan aya verilmek suretiyle olmalı ve ödeme süresi üç aydan fazla olmamalıdır.

Taksitle Ödeme Taahhüdünün Hükümleri:

Yukarıdaki şartlara uygun bir taksitle ödeme taahhüdü , alacaklının kabulüne gerek olmadan icra takibini durdurur. (Hacizli mallar satılamaz.)

Borçlu taksitlerden birini ödemezse icra takibine kaldığı yerden devam edilir, yani alacaklının talebi üzerine hacizli mallar satılır.

Borçlu taahhüdünü yerine getirmezse İİK 340 a göre cezalandırılır.

Borçlunun ödeme teklifi m.111 deki şartlara uygun değilse ama buna rağmen alacaklı bu teklifi kabul etmişse, borçlu taksitlerini zamanında ödediği sürece borçlunun hacizli malları satılamaz.

2- Alacaklı ile Borçlunun Anlaşmaları Sonucu Taksitle Ödeme

Alacaklı ile borçlu borcun taksitle ödenmesi için şartlarını kendilerinin belirleyeceği sözleşme yapabilirler. **İcra dairesinde** yapacakları taksitle ödeme sözleşmesi veya sözleşmeleri süresince icra takibine devam edilmez ve haczedilen malların satışı için gerekli olan 1 ve 2 yıllık süreler işlemez. Ancak bu sözleşme veya sözleşmelerin toplam süresi 10 yılı aşarsa 1 ve 2 yıllık satış isteme süreleri bu 10 yıllık sürenin aşıldığı tarihten itibaren işlemeye başlar **(2003 Değişikliği)**.

4. SATIŞ

(HACZEDİLEN MALLARIN SATILMASI)

Alacaklının alacağı para ile ödenir yani borçlunun haczedilen malları satılır satıştan elde edilen para ile alacaklının alacağı ödenir. Yoksa haczedilen mallar hiçbir şekilde alacaklıya verilmez.

Borçludan haczedilen şey para ise o zaman satış safhasına gerek kalmaz, doğruca paraların paylaştırılması ödenmesi safhasına geçilir.

Satış Talebi

Hacizli malların satılabilmesi için satışın alacaklı veya borçlu tarafından istenmiş olması gerekir. icra dairesi talep olmadan hacizli malları satamaz.

Satış Talebine Hakkı Olanlar

Kesin haciz sahibi alacaklı satış talep edebilir. Buna karşılık geçici haciz sahibi alacaklı satış talep edemez. Ayrıca ihtiyatı haciz koyduran alacaklı bu ihtiyatı haciz kesinleşmeden satış isteyemez.

Borçlu da hacizli malların satışını isteyebilir.

Satış talebinde bulunan alacaklı satış giderlerini peşin yatırmalıdır. Hacizli mallar, icra dairesinin yetki çevresinde olsa bile, satış talebi yine takibi yürüten icra dairesine yapılmalıdır.

Satış İsteme Süresi

Hacizli menkul mallar ile alacaklar için satış isteme süresi kesin haciz tarihinden itibaren **1 yıldır**.

Gayrimenkuller için satış isteme süresi kesin hacizden itibaren **2 yıldır**.

Taksitle ödeme anlaşması süresince; İstihkak davası sırasında; geçici haciz ve ihtiyatı hacizde bu süreler işlemez.

Bu süreler içinde haciz istenmezse (veya talep olmuş, ancak giderler yatırılmamışsa) o mal üzerindeki **haciz kalkar**; burada sadece haciz kalkar icra takibi düşmez, alacaklı yeniden haciz isteyebilir.

MENKUL MALLARIN SATILMASI

Menkul mallar kural olarak açık artırma ile satılır. Bazı hallerde pazarlıkla satılması da mümkündür (değeri süratle düşen mallar, bozulma ihtimali olan mallar, değeri 1 milyar TL'nin altındaki mallar için) .

Talepten itibaren **1 ay** içinde satışın yapılması gerekir.

Açık Artırma İle Satış:

Açık artırma ile satıştan önce bazı hazırlıklar yapılır. Önce açık artırma **ilan** edilir. Bu ilanda açık artırmanın yapılacağı yer, gün, saat belirtilir. İlanın nasıl yapılacağını icra müdürü takdir eder.

İlandan sonra **artırma şartnamesi** hazırlanır. Bu şartnameye ilanda gösterilmeyen ve artırmanın yapılmasına ilişkin tüm hususlar yazılır.

Açık artırma ilanda bildirilen yer gün ve saatte yapılır. Satış icra dairesi görevlilerince yapılır. En çok artırana icra müdürü tarafından ihale edilir.

Ancak en çok artırana ihale edilebilmesi için şu **2 şartın** gerçekleşmesi gerekir.

Artırma bedeli hacizli malın tahmin edilen değerinin **%60 ını bulmuş olmalıdır** (2003 Değişikliği)

Hacizli mal üzerinde rüçhanlı alacaklılar var ise (mesela bir başkasının rehin hakkı) satış bedelinin bu rüçhanlı alacaklıların toplamından fazla olması ve ayrıca satış ile paralarının paylaşılması giderlerini geçmiş olmalıdır.

Artırmada en çok pay sürenin artırma miktarı bu iki şartı karşılamıyorsa icra müdürü satışı geri bırakır.

Bundan sonra 2. bir açık artırma yapılır.

2. artırma 1. artırmayı takip eden **5. gün** yapılır (**2003 Değişikliği**). 2. artırmada en çok artırana ihalenin yapılabilmesi için;

Artırma bedelinin malın tahmin edilen değerinin % 40 nı bulması ve rüçhanlı alacaklılar var ise bu rüçhanlı alacaklardan fazla olması ayrıca satış ve paylaşırma giderlerini de karşılaması gerekir.

Bu miktar bir bedelle alıcı çıkmazsa *satış talebi düşer*.

Satış peşin para ile yapılır. **İHALE kesinleşmeden satılan mal alıcıya teslim edilemez** (2003 Değişikliği)

İcra müdürü alıcıya ihale bedelini ödeyebilmesi için en fazla 7 gün süre verebilir. Bedel ödenmezse icra müdürü ihale kararını kaldırır ve menkul malı yeniden artırmaya çıkarır. Bu ihalede % 40 kuralı uygulanır.

Menkul mal kendisine ihale eden alıcı **ihale anında mülkiyeti iktisap eder**. Haczedilen alacaklar menkul mal hükmünde olup menkuller gibi paraya çevrilirler.

GAYRİMENKUL MALLARIN SATILMASI

Haczedilen gayrimenkuller sadece **açık arttırma** ile satılır.

Satış talebinden sonra, gayrimenkulün **iki ay** içinde satılması gerekir.

Açık arttırma ilan edilir. İlan satıştan en az bir ay önce yapılır. İlanın şekline icra müdürü karar verir. Artırma ilanı; borçluya, alacaklıya ve gayrimenkulün tapu sicilinde kayıtlı bulunan ilgililerine tebliğ edilir.

Daha sonra **artırma şartnamesi** hazırlanır.

Gayrimenkulü açık artırmada satın alan kimse onu artırma şartnamesine göre iktisap eder. **Artırma Şartnamesi tapu sicili hükmündedir.**

Mükellefiyetler Listesi:

İki fonksiyonu vardır:

Artırma şartnamesinin bir cüz'ünü (bölümünü) teşkil etmesi ve tapu sicili hükmünde olması
Satış bedelinin paylaşılması şeklini gösterir bir **sıra cetveli** olması

Artırmanın Yapılması ve İhale

Gayrimenkulün satılması kural olarak menkullerdeki gibidir. Gayrimenkul en yüksek pey sürene ihale edilir. İhalenin iki şartı vardır.

Artırma bedelinin, gayrimenkul için tahmin edilen kıymetin **%60'ını** bulması lazımdır. **(2003 Değişikliği)**

Artırma bedelinin o gayrimenkul ile temin edilmiş olup da satış isteyen alacaklının alacağına rüçhanı olan alacakların toplamından fazla olması ve ayrıca satış ve paylaşırma giderlerini de geçmesi lazımdır.

Bu şartların varlığı durumunda gayrimenkul en fazla pey sürene ihale edilir.

Yukarıdaki 2 şart gerçekleşmezse, birinci artırmadan sonra **10. günde** 2. Artırma yapılır.

Birinci Artırmada en fazla peyi süren bu teklifle bağılı kalır. Eğer 2. Artırmada teklif edilen bedel, 1. Artırmada en fazla pey verenin verdiği bedelden az ise, ihale 1. Artırmadaki kişiye yapılır

Ancak bu bedelin, tahmini bedelin %40'ını bulması ve satış isteyen rüçhanına alacağı olan alacakların toplamından fazla olması ve bundan başka satış ve paylaşırma masraflarını geçmesi şarttır.

Satış Bedelinin Ödenmesi: Bedel peşin ödenir. Ancak müdür **10 günlük bir ödeme süresi (2003 Değişikliği)** (eskiden 20 gün idi) verebilir. ***İhalenin feshi için şikâyet yoluna başvurulmuş olsa bile bedel peşin ödenmelidir (2003 Değişikliği).*** Bedel ödenmeden gayrimenkul alacaklıya teslim edilmez ve tapu siciline tescil edilmez.

Satış bedelinin ödenmemesi halinde icra müdürü ihale kararını kendiliğinden kaldırır.

İhale kararı kaldırılırsa; icra müdürü, alıcıdan önce en yüksek pey sürmüş olan kimseye teklifte bulunur (ihale yapılabilme şartları mevcutsa) , bir muhtıra ile üç gün süre verir; kabul edilirse

ihale ona yapılır. Kabul edilmezse, icra dairesi g.menkulü hemen artırmaya çıkarır. Bu artırma da ilan edilir. Bu artırmada ikinci artırma kuralları uygulanır.

İhalenin kaldırılmasına sebep olan ilk alıcı ve kefilleri, eğer varsa aradaki satış bedeli farkından ve temerrüt faizinden sorumludur. Bu miktar, ayrıca hükme gerek olmaksızın icra dairesi tarafından tahsil olunur.

Gayrimenkulun ihale yolu ile satılmasında; alıcı ihale anında mülkiyeti iktisap eder. Tapu siciline tescildin önce mülkiyet iktisap edilir. Ancak, sicile geçmedikçe, temlik yasağı vardır.

Birinci ve ikinci açık artırmada satış yapılamazsa satış düşer, talep üzerine satış sürecine yeniden başlanabilir.

İhaleyle mülkiyet alıcıya geçer.

İHALENİN FESHİ

İhalenin feshi yalnızca şikâyet yolu ile icra mahkemesinden istenebilir.

İhalenin feshi için görevsiz ve yetkisiz İCRA MAHKEMESİ'ye (veya mahkemeye) başvurulursa evrak üzerinde inceleme ile en geç 10 gün içinde görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilir. Bu karar kesindir, temyiz edilemez. (2003 Değişikliği)

Sebepleri: İhalenin usulüne uygun olarak yapılmaması ihalenin feshini gerektirir.

İptale neden olan usulsüzlük artırmanın çeşitli dönemlerinde ortaya çıkabilir. Usulsüzlük artırmaya hazırlık döneminde olabilir. Mesela ilanın kanuna aykırı yapılması; İhaleye kanuna ve ahlaka aykırı bir şekilde fesat karıştırılmış olması, alıcının, malın esaslı niteliklerinde hataya düşürülmüş olması...

İhalenin Feshi Usulü:İhalenin feshi, Şikâyet yoluyla, ihale tarihinden itibaren 7 gün içinde İCRA MAHKEMESİNDEN istenir.

Bazı hallerde şikâyet süresi, şikâyet sebebinin öğrenilmesi ile başlar:

- İhaleye fesat karıştırılması. Örneğin ihaleye katılmak isteyenler engellenmişse.

- Kendisine satış ilanı tebliği gereken ilgiliye, ilanın tebliğ edilmemiş olması
- Gayrimenkulun esaslı niteliklerindeki hatanın sonradan öğrenilmesi

Ancak, ihale tarihinden itibaren **1 yıl geçtikten sonra** artık ihalenin feshi istenemez.

İhalenin feshini sadece:

satış isteyen alacaklı,

borçlu,

tapu sicilindeki ilgililer,

pey sürerek ihaleye iştirak edenler isteyebilir.

Sonuçları: Fesih kararı verilir ve karar kesinleşirse, alıcının ihaleyle kazandığı mülkiyet son bulur, mülkiyet tekrar borçluya döner. Tescil varsa iptal edilir..

İhalenin feshinden önce üçüncü kişiler iyi niyetle hak iktisap etmiş iseler, bu iktisapları korunur.

5. PARALARIN PAYLAŞTIRILMASI (ÖDENMESİ) SAFHASI

Paraların paylaşılması icra takibinin son safhasıdır.

Paraların ödenmesi için alacaklının talebine gerek yoktur. İcra müdürü satış sonucu elde edilen parayı kendiliğinden paylaşır.

Paraların paylaşılması için haczedilen bütün mal ve hakların satışının bitmiş olması lazımdır.

Paranın paylaşılması birden fazla alacaklı olduğunda söz konusu olur. Alacaklı bir tane ise ona ödeme yapılır.

Paylaştırmanın Yapılması:

Önce haciz, satış ve paylaşırma giderleri gibi, tüm alacaklıları ilgilendiren ortak masraflar çıkarılır. Arta kalan para, alacakları oranında paylaşılır.

Satış tutarı aynı derecede hacze iştirak eden alacaklara yetmezse icra dairesi şu işlemleri yapmak zorundadır:

- tamamlama haczi yapmak
- sıra cetveli düzenlemek

Tamamlama Haczi: İcra müdürünün satış tutarının bütün alacakları ödemeye yetmediğini tespit etmesi üzerine kendiliğinden (re'sen) borçlunun başka mallarını haczetmesine denir. Bu haczettiği malları da aynı zamanda satış talebine gerek olmadan, kendiliğinden satar.

Sıra Cetveli: Eğer tamamlama haczi ile aynı derecede hacze iştirak etmiş alacaklıların alacakları tamamen ödenemeyecekse, icra müdürünün paylaşırma yapabilmesi için bir **sıra cetveli** düzenler ve bunun kesinleşmesini bekler. Bu cetvel kesinleşmeden paylaşırma yapılamaz.

Bu cetvele göre yapılacak paylaştırmada artık alacaklılar alacağını tam olarak almaları mümkün değildir. Burada imtiyazlı alacaklılar alacaklarını tam olarak alırlarken, imtiyazsızlar ise bir kısmını alırlar.

Sıra cetvelinde alacaklar 4 sıra halinde İcra ve İflas Kanunu'nda belirlenmiştir. İcra takibi sonunda yapılacak **ödemeler** kanunda belirlenen sıraya uygun olarak icra dairesinin düzenleyeceği sıra cetveline göre yapılır. **Önceki sırada** bulunan tüm alacaklılar alacaklarını almadan **alttaki sıraya** para paylaşılmasına geçilemez. Sıra cetvelindeki İlk 3 sıradaki alacaklılar **imtiyazlı alacaklı** olup, her bir sıradaki alacaklılar birbirine eşittir. Yani eğer eldeki para aynı sıradaki alacaklılara yetmiyor ise para gariyeten paylaşılır. 4. sıradaki alacaklılar ise **imtiyazsız alacaklı** olup, para dağıtımında aynı sıradaki (yani 4. sıradaki) diğer alacaklılarla eşit değildir, yani bu sıradakilere para dağıtılırken elde edilen para alacaklıların tamamının alacağına yetmeyecekse, alacaklar birbirine orantılanır ve paylaşırma gariyeten (orantılı olarak) alacaklılara ödenir. Örneğin 50 milyon alacağı olan kişi ile 100 milyon alacağı olan arasındaki oran olan 1/2, paranın dağıtımında da esas alınır.

Sıra Cetveli

(2003 değişikliği ile sıra cetveli değiştirildi)

Birinci sıra:

A) İşçilerin, iş ilişkisine dayanan ve iflasın açılmasından önceki bir yıl içinde tahakkuk etmiş ihbar ve kıdem tazminatları dahil alacakları ile iflas nedeniyle iş ilişkisinin sona ermesi üzerine hak etmiş oldukları ihbar ve kıdem tazminatları,

B) İşverenlerin, işçiler için yardım sandıkları veya sair yardım teşkilatı kurulması veya bunların yaşatılması maksadıyla meydana gelmiş ve tüzel kişilik kazanmış bulunan tesislere veya derneklere olan borçları,

C) İflasın açılmasından önceki son bir yıl içinde tahakkuk etmiş olan ve nakden ifası gereken aile hukukundan doğan her türlü nafaka alacakları.

İkinci sıra:

Velayet ve vesayet nedeniyle malları borçlunun idaresine bırakılan kimselerin bu ilişki nedeniyle doğmuş olan tüm alacakları;

Ancak bu alacaklar, iflas, vesayet veya velayetin devam ettiği müddet yahut bunların bitmesini takip eden yıl içinde açılırsa imtiyazlı alacak olarak kabul olunur. Bir davanın veya takibin devam ettiği müddet hesaba katılmaz.

Üçüncü sıra:

Özel kanunlarında imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar.

Dördüncü sıra:

İmtiyazlı olmayan diğer bütün alacaklar.

Alacaklılar sıra cetvelinin **kendilerine tebliğinden itibaren 7 gün** içinde sıra cetveline karşı:

Şikâyet yoluna başvurabilirler.

Mahkemede **itiraz davası** açabilirler.

Şikâyet Yolu: İcra müdürü sıra cetvelini yaparken bu husustaki takip hukuku hükümlerine aykırı davrandığı ve yapılan muamelenin hadiseye uygun olmadığı iddia edilmekteyse şikâyet yoluna gidilir. Başvuru İCRA MAHKEMESİ'NE yapılır. Kendi sırasının yanlış olduğu iddiasında olan alacaklılar bu yola başvurur.

Sıra Cetveline Karşı İtiraz Davası: Davacı alacaklı, sıra cetveline alınmış bir alacaklının alacağına veya onun sırasına itiraz etmek istiyorsa genel mahkemede itiraz davası açar. **Borçlu** bu davayı açamaz.

Sıra cetveline karşı şikâyet veya itiraz yoluna başvurulmuş ise bu şikâyet veya itiraz hakkında verilecek karara kadar cetvel kesinleşmez ve para dağıtımına geçilemez. **Ancak 2003 değişikliği ile** alacaklılara **teminat karşılığı ödeme** yapılabilme hakkı tanınmıştır.

Buna göre;

Teminat karşılığı ödeme:

Sıra cetveline karşı şikâyet veya itiraz yapılmışsa, tebligatı alan ve sıra cetvelinde hak sahibi görünen her alacaklı, bir bankanın kesin teminat mektubunu dosyaya ibraz ederek payına düşen meblağı tahsil edebilir.

Teminat mektubunda, alacaklının dosyadan tahsil ettiği meblağ ile bu meblağın kısmen veya tamamen icra dosyasına iadesinin gerekmesi halinde iade tarihine kadar geçecek süreye ait olan faizin, icra dairesinin ilk yazılı talebi üzerine dosyaya ödenmesi taahhüt edilmelidir. Bu esaslar dahilinde teminat mektubuyla garanti edilecek miktar icra dairesince belirlenir. (2003 Değişikliği).

7 gün içinde dava açılmamışsa cetvel kesinleşir.

Davayı kazanma neticesinden sadece davayı açan yararlanır. Yani davalıdan indirilecek alacak miktarı, davacının alacağının ödenmesine tahsis edilir.

Sıra cetveline göre yapılan paylaştırma sonunda alacağını alamamış olanlara “borç ödemedен aciz belgesi” verilir.

Eğer alacaklı tek kişiye yukarıdaki işlemlerin çoğuna gerek yoktur. Eğer bu tek alacaklı da tamamlama haczi sonunda alacağını tamamen alamazsa ona da borç ödemedен aciz belgesi verilir.

Borç Ödemedен Aciz Belgesi

Alacağını tamamen alamamış alacaklıya kendisine ödenmeye kısım için bu belge verilir. Bu belgeyi icra müdürü verir. Bu belge aynı zamanda bir ispat aracıdır. Bu belge alacağın zamanaşımına uğramasını engeller. Bu belgenin aksini ispat borçluya düşer.

Borç Ödemedен Aciz Belgesinin Hükümleri

1- Takip Hukuku Bakımından:

İİK m.68 anlamında borç ikrarı içeren belgedir (İCRA MAHKEMESİNDE İtirazın Kesin Kaldırılmasını isteme imkanı verir).

Alacaklı bu belgeyi aldığı tarihten itibaren **1 yıl** içinde borçluya karşı takip yaparsa, borçluya yeniden ödeme emri tebliğine gerek yoktur.

Aciz belgesi alacaklıya iptal davası açma hakkı verir.

Elinde bu belge olan alacaklı, diğer şartlar da varsa, hacze iştirak edebilir.

2- Maddi Hukuk Bakımından Hükümleri:

Borcun bu belgeye bağlanmasıyla borç yenilenmiş olmaz.

Aciz belgesine verilen alacak, ***borçluya karşı 20 yılda zamanaşımına uğrar.*** Mirasçılar mirasın açılmasından itibaren 1 yıl içinde alacaklı hakkını aramamışsa borcun zamanaşımına uğradığını iddia edebilirler. (2003 Değişikliği)

Aciz belgesindeki alacak miktarı için faiz istenmez (Fakat alacaklı, borçlu ile birlikte müşterek borçlu olanlardan ve kefillerden faiz isteyebilir).

Geçici Aciz Belgesi: Haciz sırasında borçlunun mallarının alacaklının alacağına yetmeyeceği anlaşılması ve bu durumun haciz tutanağına geçirilmesi halinde, bu tutanak geçici aczi belgesi hükmündedir. Bu belgenin tek hükmü İPTAL DAVASI açma imkânı vermesidir.

Aciz Belgesi ile ilgili 2003 değişikliğiyle getirilen diğer düzenlemeler:

Aciz belgesinin bir nüshası her il merkezinde Adalet Bakanlığınca tespit edilen icra dairesi tarafından tutulan özel sicile kaydedilmek üzere bu icra dairesine gönderilir.

*Borçlu, aciz vesikasını düzenlemiş olan icra dairesine borcunu işlemiş faizleriyle birlikte her zaman ödeyebilir. İcra dairesi ödenen parayı alacaklıya verir. Borcun bu şekilde tamamının ödenmesinden sonra aciz vesikası **sicilden terkin edilir** ve borçluya borcunu ödeyerek aciz vesikasını sicilden terkin ettirdiğine dair bir belge verilir. Aynı şekilde, icra takibi batıl ise veya iptal edilirse yahut borçlunun borçlu olmadığı mahkeme kararıyla sabit olursa ya da alacaklı icra takibini geri alırsa, aciz vesikası sicilden terkin edilir ve borçluya buna ilişkin bir belge verilir. (2003 Değişikliği).*

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLU İLE TAKİP

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu özel bir ilâmsız icra yoludur. Alacaklının bu yola başvurabilmesi için elinde mutlaka bir kambiyo senedinin bulunması gerekir.

Kambiyo senetleri; bono, poliçe ve çek'tir.

Elinde kambiyo senedi olan alacaklı dilerse genel haciz yoluna da başvurabilir.

Alacak **rehinle** temin edilmiş olsa **bile** alacaklı önce rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurmadan kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluna başvurabilir.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu genel haciz yoluna benzer, ikisinde de aynı safhalar vardır:

Takip talebi

Ödeme emri ve kesinleşmesi

Haciz

Satış

Paraların paylaşılması

İki takip yolu arasında 1. ve 2. safhalarda farklılıklar vardır, ancak bu farklar çok önemlidir.

I- TAKİP TALEBİ

Takip talebi genel haciz yolunda olduğu gibi icra dairesine yapılır.

Genel haciz yolundan **farklı** olarak burada takip talebine **kambiyo senedinin aslının eklenmesi** zorunludur.

Alacaklının borçludan alacağını isteyebilmesi için “**ödememe protestosu**” çekilmesinin şart olduğu hallerde takip talebine bu ödememe protestosunun da eklenmesi zorunludur

Senedin aslı ve protesto belgesi takip talebi ile birlikte icra dairesine verilmemiş buna rağmen ödeme emri gönderilmişse; borçlu şikâyet yolu ile ödeme emrinin iptalini İCRA MAHKEMESİNDEN isteyebilir. Bu halde şikâyet süresi 7 (yedi) gündür. İCRA MAHKEMESİ ödeme emrini iptal ederse, borçluya yeniden ödeme emri gönderilir.

Genel haciz yolundan **farklı** olarak burada; takip talebini alan **icra dairesi** takip talebi ile kendisine verilen senedin **kambiyo senedi niteliğinde olup olmadığını** ve senedin **vadesinin gelip gelmediğini** incelemek **zorundadır**.

II- ÖDEME EMRİ

İcra dairesi takip talebi ile kendisine verilen senedi inceler ve senet kambiyo senedi niteliğinde ise ve vadesi de gelmişse borçluya **hemen** kambiyo senetlerine mahsus ödeme emri gönderir.

Ödeme emri ile borçluya:

Borcu ve takip masraflarını **10 gün** içinde **ödemesi**,

Senet kambiyo senedi niteliğinde değilse bunu **5 gün** içinde İCRA MAHKEMESİ'NE **şikâyet** yolu ile bildirmesi gerektiği,

Borca veya imzaya itirazı varsa bunu **5 gün** içinde **dilekçe** ile **İCRA MAHKEMESİ'NE** yapabileceği

İCRA MAHKEMESİNDEN itirazının kabul edildiğini gösteren bir karar getirmediğe **cebri icraya devam olunacağı**,

İtiraz etmediği ve borç ödenmediği takdirde **10 gün** içinde mal beyanında bulunması gerektiği ihtar edilir.

Ödeme emrinin sonucunda:

Borçlu borcunu 10 gün içinde ödemek zorundadır

Ödeme Emrine İtiraz:

İmzaya İtiraz ve İncelenmesi→ Borçlu, senedin altındaki imzayı kabul etmiyorsa, bunu bir dilekçe ile, ödeme emrinin tebliğinden itibaren 5 gün içinde İCRA MAHKEMESİ'NE bildirmelidir. İmza itirazı, satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmaz. Ancak İCRA MAHKEMESİ takibi geçici olarak durdurabilir.

İCRA MAHKEMESİ imzanın borçluya ait olmadığına karar verirse, itirazın kabulüne karar verir ve bu kararla icra takibi durur. Alacaklının kötü niyetle veya ağır kusur sonucu takip yaptığı anlaşılırsa, alacaklı alacağın %10 oranında para cezasına mahkûm edilir.

İCRA MAHKEMESİ imzanın borçluya ait olduğuna karar verirse, itirazın reddi ile birlikte borçluyu inkâr tazminatına mahkûm eder.

Borca İtiraz ve İncelenmesi→ Borçlu, itirazında bildirdiği sebeplerle bağlıdır. İCRA MAHKEMESİNDE bu sebepleri değiştiremez ve genişletemez. Borçlu İCRA MAHKEMESİNDEKİ duruşmada, borçlu olmadığını veya borcun itfa edildiğini veya borcun ertelendiğini sadece resmi bir belge veya imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş bir belge ile ispat edebilir.

İCRA MAHKEMESİNDE yapılan inceleme sonucunda; borçlunun itirazının kabulüne karar verilirse icra takibi durur, kararın kesinleşmesi ile takip iptal edilir. Ayrıca: borçlunun yapmış olduğu itirazı inceleyen İCRA MAHKEMESİ, borçlunun itirazını **esasa ilişkin nedenlerle** kabul ederse ve borçlunun talebi varsa, alacaklının icra takibi yaparken **kötü niyeti veya ağır**

kusuru da tespit edilmişse alacağın %20 si oranında icra-inkar tazminatına alacaklıyı mahkum eder (2003 Değişikliği).

Borçlunun itirazı reddedilirse, karar temyiz edilse bile icra takip işlemlerinin **hiçbirini durdurmaz**. Borçlu alacağın tamamı için teminat gösterirse temyiz incelemesi sonuna kadar takip durdurulur.

İCRA MAHKEMESİ borçlunun itirazını yerinde bulmaz ise borçlunun itirazını kaldırır. Eğer borçlunun malları haczedilmiş fakat itiraz dolayısıyla satış yapılamamışsa artık malların satışı yapılabilir. İCRA MAHKEMESİ itirazı ilk önce ciddi görüp takibi geçici olarak durdurmuş ise takibe kaldığı yerden devam edilir. **Borçlunun itirazının reddi halinde itirazın incelemesi bitene kadar takip geçici olarak durdurulmuş ise ve alacaklının talebi varsa borçlu %40 oranında** icra-inkâr tazminatına mahkûm edilir (2003 Değişikliği).

Borca veya imzaya itiraz eden ancak itirazı İCRA MAHKEMESİ tarafından reddedilen borçlu 3 gün içinde mal beyanında bulunmak zorundadır (bu hüküm 2003 Değişikliği ile getirildi)

Ödeme Emrine Karşı Şikâyet: Alacaklının elindeki senet kambiyo senedi niteliğinde olmadığı halde kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluna başvurulmuş ve icra dairesi de bu hususu göz ardı etmişse, burada icra dairesinin bir hatası söz konusudur. Bu sebeple borçlu, ödeme emrinden sonra 5 gün içinde İCRA MAHKEMESİNDE şikâyet yoluna başvurarak, yanlışın düzeltilmesini ister.

İLÂMLİ İCRA

Para ve teminat alacakları dışındaki alacaklar için ilâmsız icra yolu kapalıdır. Konusu paradan başka şey olan alacaklar için, alacaklının ilk önce mahkemede dava açarak bir ilâm alması ve ondan sonra bu ilâm ile icraya başvurması gerekir.

Para alacağı için de ilâmlı icra yoluna başvurulabilir.

İlamlar, alacağın konusuna göre farklılık arz ederler ve her birinin kendisine özgü nitelikleri vardır. Örneğin bir gayrimenkulün teslimine dair bir ilâm ile bir para borcunun ödenmesine

dair bir ilâmın içerikleri ve nitelikleri farklıdır. Bunların icraları da farklı özellikler içerir. İİK’nu bu sebeple “ilâmlı icra”yı ikiye ayırmıştır:

1- Para ve teminat borçlarına ilişkin ilâmların icrası

2- Para ve teminattan başka borçlara ilişkin ilâmların icrası:

Menkul teslimine ilişkin ilâmların icrası

Gayrimenkullerin tahliye ve teslimine ilişkin ilâmların icrası

Çocuk teslim ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmların icrası

Bir şeyin yapılmasına veya yapılmamasına ilişkin ilâmların icrası

İrtifak hakları hakkındaki ilâmların icrası

Öncelikle bu ilâmların icrası için müşterek olan hükümler incelenecektir.

MÜŞTEREK HÜKÜMLER

I- İlâm ve İlâm Niteliğindeki Belgeler

Mahkeme kararının iki taraftan her birine verilen mühürlü örneklerine ilâm denir.

Buradaki ilâmdan maksat, her şeyden önce hukuk (sulh hukuk, asliye hukuk ve ticaret) mahkemelerinden alınmış olan ilâmlardır.

Bundan başka:

Ceza mahkemesi ilâmlarının tazminata ve yargılama giderlerine ilişkin hüküm fıkrası,

Tam yargı davası sonucunda verilmiş olan idari yargı mercii ilâmları,

Sayıştay ilâmları,

Hakem kararları

Usulüne göre tenfiz kararı verilmiş bulunan yabancı mahkeme ilâmları ilâmlı icraya konabilir.

Yukarıda sayılan mahkeme ilâmları, eda hükmüne ilişkin ilâmlar ise icraya konabilir; yoksa tespit hükmü içeren ilâmlar ilâmlı icraya konamaz. Tespit hükümlerinin sadece yargılama giderleri ile vekalet ücretine ilişkin hüküm fıkraları ilâmlı icraya konabilir.

İİK m. 38'e göre ilâm niteliğinde sayılan belgeler şunlardır:

- 1-Mahkeme huzurunda yapılan sulhler
- 2-Mahkeme huzurunda yapılan kabuller (ayrıca feragatler)
- 3-Kayıtsız şartsız tek taraflı para borcu ikrarını içeren düzenleme biçimindeki noter senetleri
- 4-Temyiz kefaletnameleri
- 5-İcra dairesindeki kefaletnameler.

Özel Kanunlar gereği ilâm hükmünde olan belgelere örnek:

Avukatlık K.' na göre, her iki tarafın avukatı huzurunda yapılan ve onların da imzasını taşıyan "uzlaşma tutanağı"

Tüketici hakem heyetlerinin 500 milyona kadar vermiş oldukları kararlar ilâm niteliğindedir.

II- İlamlı İcrada Yetki

Alacaklı elindeki ilâmı dilediği yerdeki (il veya ilçedeki) icra dairesinde icraya koyabilir.

İlamlı icrada da icra dairesine başvurulmasıyla, yani alacaklının takip talebiyle icra takibi başlar. İlam veya ilâm niteliğindeki belge takip talebiyle birlikte icra dairesine verilir. Takip talebini alan İcra dairesi borçluya icra emri gönderir. İcra dairesi bu belgenin ilâm veya ilâm niteliğinde bir belge olup olmadığını inceler.

III- İlamların Zamanaşımına Uğraması

İlamlı icra yoluna başvurabilmek için ilâmın *zamanaşımına uğramamış olması gerekir*. Eğer zamanaşımına uğramış ise, borçlu icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını isteyebilir.

İlamlar 10 yıllık zamanaşımına tabidir (Noter senetlerindeki alacak, alacağın tabi olduğu hükümlerdeki zamanaşımına tabidir).

Bazı ilâmlar zamanaşımına uğramaz. Bunlar:

Gayrimenkul mülkiyetine ve gayrimenkul üzerindeki diğer ayni haklara ilişkin ilâmlar
Aile ve şahsın hukukuna ilişkin ilâmlardır

IV- İlâmlı İcraya Başvurabilmek İçin Hükümün Kesinleşmiş Olması Kural Olarak Şart Değildir

Bir mahkeme hükmüne karşı temyiz yoluna başvurulması kural olarak hükmün icrasını durdurmaz.

Ancak aşağıdaki ilâmlar kesinleşmedikçe icraya konamaz:

Gayrimenkul mülkiyetine ve gayrimenkul üzerindeki diğer ayni haklara ilişkin hükümler
Aile ve şahsın hukukuna ait hükümler (örnek: boşanma veya babalık davası sonunda verilen hükümler) Fakat **nafaka** hükümlerinin icrası için kesinleşmeye gerek yoktur,
Hakem kararları

Yabancı mahkeme kararlarının tenfizi hakkındaki kararlar temyiz edilirse icra durdurulur.

Mahkeme hükmünü temyiz eden borçlunun hükmün icrasını durdurabilmesi için teminat karşılığı Yargıtay'dan icranın durdurulmasını istemesi lazımdır. Bu halde borçlu, borcun tamamı kadar teminatı icra dairesine vermek zorundadır.

V- İcranın İadesi

Bir mahkeme hükmü temyiz edilmesine rağmen, ilâm icraya konulmuş olabilir. Bunun üzerine ilâm aleyhine olan kişi teminat karşılığı Yargıtay'dan icranın durdurulmasını isteyebilir. Yargıtay icranın durdurulmasına karar vermezse; bir yandan Yargıtay temyiz incelemesine devam ederken diğer yandan da icra dairesi ilâmın icrasına devam eder. Bu durumda temyiz incelemesi sonunda Yargıtay mahkemenin hükmünü bozarsa ve mahkemede bu bozma kararına uyarsa ne olacaktır?

İlâmın hükmü tamamen icra edilmemişse; ilâmlı icra takibi son bulacağından icra işlemleri son bulur.

İlâmın hükmü tamamen icra edilmişse: icra tamamen veya kısmen eski haline iade olur. İcra dairesi alacaklıya ödemiş olduğu parayı veya teslim etmiş olduğu malı geri alıp borçluya geri verir.

İlâmların icrası ile ilgili olarak müşterek olan hükümleri incelenmiş oldu.

PARA ALACAKLARI HAKKINDAKİ İLÂMLARIN İCRASI

Para ve teminat alacağı hakkında elinde ilâm olan alacaklı, bu ilâmı icra dairesine vererek takip talebinde bulunur. Takip talebini alan icra dairesi bir icra emri düzenleyerek borçluya gönderir. Borçlu borcunu icra emrinde yazılı 7 gün içinde ödemezse, alacaklının talebi üzerine icra dairesi, borçlunun borca yetecek kadar malını haczeder, satar ve bedelinden alacaklının alacağını öder.

Borçlu kendisine gönderilen icra emrine karşı itirazda bulunamaz. Ancak borçlu üç halde icranın geri bırakılmasını aşağıdaki mercilerden isteyebilir.

1- Mahkeme hükmü kesinleşmeden icraya konulmuş ise; borçlu Yargıtay'dan icranın durdurulması kararı verilmesini isteyebilir.

2- Borçlu, ilâm verildikten sonra borcunu ödemişse (itfa) veya alacaklıdan mehil almışsa (imhal) veya ilâm zamanaşımına uğramışsa bu sebeplere dayanarak İCRA MAHKEMESİNDEN icranın geri bırakılmasını isteyebilir.

3- Borçlu hükme karşı yargılamanın iadesi yoluna başvurmuş ise yargılamanın iadesi talebini inceleyen mahkemeden icranın geri bırakılmasını isteyebilir.

Borçlu borcunu 7 gün içinde ödemez ve yukarıdaki üç merciden birinden icranın geri bırakılmasına dair bir karar getirmezse alacaklının talebi ile icraya devam edilir.

REHNİN PARAYA ÇEVRİLMESİ YOLU İLE TAKİP

Alacağı bir rehinle temin edilmiş olan rehin alacaklısı, **kural** olarak diğer takip yollarına başvuramaz, önce rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapmak zorundadır. **İstisnalar:**

Alacak bir kambyo senedine bağılı ise, alacaklı doğrudan kambyo senetlerine mahsus takip (haciz veya iflâs) yoluna başvurabilir

İpotekle (gayrimenkul rehni) temin edilmiş olan faiz ve yıllık taksit alacakları için de önce rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurulması zorunlu değildir.

Rehinle temin edilmiş alacak için, müteselsil kefil varsa, alacaklı ona karşı haciz veya iflâs yoluna başvurabilir.

Bazı hukuki kavramlar kanunda geniş anlamda kullanılmaktadır. Buna göre rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip açısından bu kavramların neleri kapsadığı aşağıda gösterilmiştir:

İpotek terimi→ ipotekleri, ipotekli borç senetlerini, irat senetlerini, gemi ipoteklerini, gayrimenkul mükellefiyetlerini, bazı g.menkuller üzerindeki özel imtiyazları ve g.menkul teferruatı üzerindeki rehin işlemlerini kapsar.

Menkul Rehni terimi→ teslim şartlı rehinleri, hayvan rehinlerini, hapis hakkını, alacak ve sair haklar üzerindeki rehinleri, **ticari işletme rehnini, Medeni Kanun m.940 daki rehinleri (yani rehin için tescilin zorunlu olduğu taşınır mal rehinlerini, örneğin otomobil üzerine konan rehinleri) (koyu yazılanlar 2003 Değişikliği ile ilave edildi)** kapsar.

Gayrimenkul Rehni terimi→ tapuya kayıtlı taşınmazlar, gemi siciline kayıtlı olan gemileri ve hava siciline kayıtlı hava nakil araçlarını kapsar.

Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip haciz yolu ile takibe çok benzer, yalnız burada haciz safhası yoktur; ödeme emrinin kesinleşmesine rağmen borç ödenmezse rehinli mal icra dairesi tarafından satılır ve bedel alacaklıya ödenir.

REHNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLU İLE TAKİP

Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile İlamsız Takip

Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile

İlamlı Takip

Menkul Rehninin Paraya Çevrilmesi

Menkul Rehninin Paraya

Çevrilmesi

Yolu İle İlamsız Takip

Yolu ile İlamlı Takip

İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamsız Takip İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yolu ile İlamlı Takip

RPÇY ile takip kural olarak ilâmsız icra yoludur, çünkü alacaklının bu yola başvurabilmesi için elinde bir ilâm veya ilâm niteliğinde belge olması gerekmez. Fakat alacak veya rehin hakkı veya her ikisi birden bir ilâma veya ilâm niteliğindeki belgeye bağlı ise alacaklının bu halde başvurabileceği rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip bir ilâmlı icra yoludur.

I- Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamsız Takip

a- Menkul Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamsız Takip: Alacaklının alacağı veya rehin hakkı bir ilâmda veya ilâm niteliğindeki belgede tespit *edilmemişse* bu yola başvurulur.

Alacaklı icra dairesine *takip talebinde* bulunur. Bunun üzerine icra dairesi borçluya bir *ödeme emri* gönderir. Bundan sonra genel haciz yolu prosedürüne benzer bir prosedür uygulanır. Ödeme emri ile borçluya **7 gün** içinde **borca** veya **rehin hakkına itiraz edebileceği**; bir itirazı yoksa borcu **15 gün** içinde **ödemesi gerektiği** ihtar edilir. Bundan sonra şu üç durumdan biri ortaya çıkabilir.

Borçlu itirazda bulunmaz ve 15 gün içinde borcu öderse takip son bulur.

Borçlu itirazda bulunmaz ve 15 gün içinde borcu da ödemezse takip kesinleşir. Bunun üzerine alacaklı rehinli menkulün satılmasını icra dairesinden isteyebilir.

Borçlu 7 gün içinde borca veya rehin hakkına veya her ikisine birden itirazda bulunursa, takip durur. Duran takibe devam edilebilmesi için alacaklının aynı genel haciz yolunda olduğu gibi itirazın iptali davası veya İCRA MAHKEMESİNDEN itirazın kaldırılması yollarından birine başvurup borçlunun itirazını bertaraf etmesi gerekir. Borçlunun itirazı bu iki yoldan biri ile giderilirse, alacaklı rehinli menkulün satılmasını icra dairesinden isteyebilir.

Borçlu sadece rehin hakkına itiraz ederse (rehin hakkına ilişkin itirazı açıkça ve ayrıca olmalıdır); **alacaklı** rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipten vazgeçip (ve bununla rehin hakkından vazgeçip) takibin aynı dosyada **genel haciz yolu** olarak devamını isteyebilir.

b- İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamsız Takip: Alacak için bir gayrimenkul ipotek edilmiş ve vadesinde borçlu borcunu ödememişse alacaklı icra dairesine *takip talebinde* bulunur. Bunun üzerine icra dairesi borçluya bir *ödeme emri* gönderir. Bu takip yolunda da genel haciz yolu prosedürüne benzer bir prosedür uygulanır. Ödeme emri ile borçluya **7 gün** içinde *sadece borca itiraz edebileceği*; bir itirazı yoksa borcu **30 gün içinde ödemesi gerektiği** ihtar edilir. Borçlu, **ipotek hakkına itiraz edemez**. Çünkü ipotek hakkı resmi senetle tespit edilmiştir. Ayrıca borçlu zamanaşımı itirazında da bulunamaz, çünkü gayrimenkul rehni ile temin edilmiş alacaklarda zamanaşımı işlemez. Bundan sonra şu üç durumdan biri ortaya çıkabilir.

Borçlu itirazda bulunmaz ve 30 gün içinde borcu öderse takip son bulur.

Borçlu itirazda bulunmaz ve 30 gün içinde borcu da ödemezse takip kesinleşir. Bunun üzerine alacaklı rehinli gayrimenkulün satılmasını icra dairesinden isteyebilir.

Borçlu 7 gün içinde borca itirazda ederse takip durur. Duran takibe devam edilebilmesi için alacaklının aynı genel haciz yolunda olduğu gibi itirazın iptali davası veya İCRA MAHKEMESİNDEN itirazın kaldırılması yollarından birine başvurup borçlunun itirazını bertaraf etmesi gerekir. Borçlunun itirazı bu iki yoldan biri ile giderilirse, alacaklı rehinli gayrimenkulün satılmasını icra dairesinden isteyebilir.

II- Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamlı Takip

a- Menkul Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlâmlı Takip: Alacak veya rehin hakkı veya her ikisi birden bir ilâmda veya ilâm niteliğindeki bir belgede tespit edilmişse bu yola başvurulur. Alacaklı icra dairesine *takip talebinde* bulunur. Bunun üzerine icra dairesi borçluya *icra emri* gönderir. Borçlu icra emrine itirazda bulunamaz. Borçlu 7 gün içinde borcu ödemez ve icranın geri bırakıldığına dair bir karar da getirmezse, alacaklı rehinli menkulün satılmasını isteyebilir.

b- İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlâmlı Takip: İpoteğin paraya çevrilmesi yolu ile takip iki halde “ilâmlı takip” niteliğinde olabilir:

1-) Alacak veya ipotek hakkı yada her ikisi birden bir ilâmda veya ilâm niteliğindeki belgede tespit edilmişse; ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile **ilâmlı takip** söz konusudur.

Bu takip yolu da alacaklının *takip talebi* ile başlar. İcra dairesi borçluya bir *icra emri* gönderir. Borçlu bu icra emrine itiraz edemez. Borçlu 7 gün içinde borcu ödemez veya icranın geri bırakıldığına dair bir karar da getirmezse, alacaklı ipotekli gayrimenkulün satılmasını isteyebilir.

2-) İpotek akit tablosu kayıtsız şartsız bir para borcu ikrarını ihtiva ediyorsa, kanunumuz bu hali de ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile “ilâmlı takip” niteliğinde saymış ve özel bir takip yolu düzenlemiştir.

Açıklama: İpotek üç şekilde konulabilir:

Halen mevcut olan yani doğmuş bir alacağın teminatı olarak

İleride doğacak bir alacağın teminatı olarak

İleride doğma ihtimali olan bir alacağın teminatı olarak

1. şıktaki durumda yani halen mevcut bir alacağın teminatı olarak ipotek verilmişse, ipotek edilmiş olan o gayrimenkulün tapudaki ipotek akit tablosu kayıtsız ve şartsız bir para borcu ikrarını içeriyor demektir.

İpotek akit tablosu kayıtsız şartsız bir para borcu ikrarını ihtiva ediyorsa ve vadesinde borç ödenmemişse (icra dairesi alacağın vadesinin gelip gelmediğini incelemek zorundadır), alacaklı icra dairesine takip talebinde bulunur. İcra dairesi borçluya bir icra emri gönderir. Borçlu 30 gün içinde borcu ödemez veya icranın geri bırakıldığına dair bir karar da getirmezse, alacaklı ipotekli gayrimenkulün satılmasını isteyebilir.

ORTAK HÜKÜMLER

Satış İsteme Süresi: Ödeme veya icra emrinin borçluya tebliğinden itibaren;

rehinli menkuller için 1 yıl içinde

ipotekli gayrimenkuller için 2 yıl içinde satış istemelidir.

Aksi halde takip düşer. (Genel Haciz Yolundan bu yönüyle farklıdır)

Paraların Paylaştırılması: Rehin satış tutarı aynı derecedeki bütün rehinli alacakları ödemeye yetmezse, icra dairesi bir sıra ve pay cetveli düzenler

Aynı malla temin edilmiş birden fazla rehin alacaklısı arasındaki sıra MK hükümlerine göre belirlenir.

REHİN AÇIĞI BELGESİ

1- Geçici Rehin Açığı Belgesi: RPÇY ile takip devam ederken, rehnin satışı sonunda elde edilecek paranın alacaklının alacağına yetmeyeceği anlaşılırsa, alacaklının talebi üzerine geçici rehin açığı belgesi verilir.

Alacaklı bu belge ile aynı takip dosyası üzerinde, borçlunun diğer mallarının haczini isteyebilir. Bu haciz geçici hacizdir. Rehin satılıp da ne kadar açık olduğu belli olmadan, geçici hacizli malların satışı istenemez.

2- Kesin Rehin Açığı Belgesi: Rehinli mal üzerinde başka rehinli alacaklıların rüçhan hakkı olduğu için satış sonunda rehinli alacaklıya hiç para kalmazsa veya rehinli mal satılıp elde

edilen bedel alacaklının alacağına yetmezse; birinci halde bütün alacak için ikinci halde ise alacağının alamadığı kısmı için alacaklıya verilen belgedir.

Hükümleri:

- Alacaklı, Kesin rehin açığındaki alacak miktarı için, borçluya karşı icra veya iflâs takibi yapabilir
- Alacaklı, bir yıl içinde ilâmlı veya ilâmsız takip yaparsa borçluya yeniden ödeme emri veya icra emri gönderilmesine gerek yoktur.

-Bu belge m.68 anlamında borç ikrarını içeren belge niteliğindedir

Rehin açığı belgesi ile iptal davası açılmaz.

İHTİYATİ HACİZ

İhtiyati haciz: alacaklının bir para alacağının (2003 Değişikliği ile bu husus kanun metnine girmiştir) zamanında ödenmesini güvence altına almak için borçlunun mallarına geçici olarak el konulmasıdır. Alacaklı, borçlunun borcunu zamanında ödeyeceğinden emin değilse, ilk önce borçlunun mallarını ihtiyaten haczettirip ondan sonra alacak davasını açar veya icra takibini yapar.

İhtiyati haciz talebi için gerekli şartlar:

Alacağın vadesi gelmiş olmalıdır

Alacak bir rehinle temin edilmemiş olmalıdır.

2 istisnai halde *vadesi gelmemiş* alacak için ihtiyati haciz istenebilir:

Borçlunun belli bir ikametgahı bulunmuyorsa,

Borçlu taahhütlerinden kurtulmak maksadı ile mallarını gizlemeye, kaçırmaya hazırlanıyorsa veya borçlunun kendisi kaçmaya hazırlanıyorsa.

İhtiyati Haciz Kararı: Yukarıdaki şartlar var ise alacaklı mahkemeye başvurarak borçlunun mallarının ihtiyaten haczine karar verilmesini isteyebilir.

Yetkili mahkeme genel haciz yolundaki yetki kurallarına göre belirlenir. Görevli mahkeme HMUK m.1/8'e göre belirlenir.

Alacaklı mahkemede alacağın varlığını, vadesinin geldiğini ve alacak için rehin alınmadığını ispat eder. Bu ispat tam bir ispat değildir; burada emarelerle ispat veya gerçeğe yakınlık karinesi yeterlidir. Bunlar ispat edilince mahkeme alacaklıdan bir miktar teminat alarak borçlunun mallarının ihtiyaten haczine karar verir. Alacak ilâma dayanıyorsa teminata gerek yoktur (m.259,II).

İhtiyati Haciz Kararına İtiraz

İhtiyati haciz kararı verilirken borçlu dinlenmemişse, borçlu ihtiyati haciz kararını öğrenmesinden itibaren 7 gün içinde kararı veren mahkemeye itiraz edebilir.

Borçlunun yanı sıra menfaati ihlal olan **üçüncü kişiler de** ihtiyati haczi öğrendikten itibaren 7 gün içinde ihtiyati haciz kararına dayanak olan sebeplere ve teminatın miktarına itiraz edebilirler **(Bu hüküm 2003 değişikliği ile getirildi).**

Borçlunun veya üçüncü kişinin yapmış olduğu itiraz sonucunda mahkemenin vermiş olduğu karara karşı **temyiz yoluna başvurulabilir. Temyiz ihtiyati haczin icra edilmesini durdurmaz.**

İhtiyati haciz talebi reddedilen alacaklı da bu karara karşı temyiz yoluna başvurma hakkına sahiptir. (2003 değişiklikleri ile ihtiyati hacizde temyiz hakkı taraflara tanınmış oldu)

İhtiyati Haciz Kararının Yerine Getirilmesi

Alacaklı mahkemeden aldığı İhtiyati haciz kararını **icra dairesine** vererek yerine getirtir.

Alacaklı ihtiyati haciz kararının verildiği tarihten itibaren **10 gün** içinde icra dairesine başvurarak ihtiyati haciz kararının yerine getirilmesini istemek **zorundadır**. Aksi halde ihtiyati haciz kararı kendiliğinden kalkar. İhtiyati haciz kararı genel haciz yolundaki hükümlere göre yerine getirilir. Borçlu teminat gösterirse, icra dairesi bu teminat karşılığında, ihtiyaten haczedilmiş olan menkul malları borçluya bırakabilir (m.263). Bu halde mallar üzerindeki ihtiyati haciz devam etmektedir

Borçlu teminat göstererek mahkemeden (takipten sonra icra mahkemesinden) ihtiyati haczin kaldırılmasını isteyebilir. Bu halde borçlunun talebi kabul edilirse mallar üzerindeki haciz kalkmakta, ihtiyati haciz teminat üzerinde devam etmektedir.

İhtiyati Haczin Etkisi

İhtiyati haczin kesin (icrai) bir etkisi yoktur. Alacaklı ihtiyati haciz kesinleşmeden ihtiyaten haczedilen malların satılmasını ve bedelinden alacağın ödenmesini isteyemez.

İhtiyati Haczin Kesinleşmesi

Borçlunun mallarına icra dairesi tarafından ihtiyati haciz konulduktan itibaren alacaklı **7 gün** içinde harekete geçerek:

Mahkemede dava açmalı ya da

İcra dairesinde icra (veya iflas) takibi yapmalıdır. Aksi halde ihtiyati haciz düşer.

Alacaklı 7 gün içinde dava açar veya takip yapar ise ihtiyati haciz dava veya takip sonuna kadar devam eder. Alacaklı dava veya takip sonunda haklı çıkarsa, ihtiyati haciz kesinleşir, malların satışı icra dairesinden istenebilir.